

MISKOLCI EGYETEM

ÁLLAM -ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

MUNKAJOGI ÉS AGRÁRJOGI TANSZÉK

A CSERNELYI BIOMASSZA ALAPÚ ENERGETIKAI RENDSZER KIDOLGOZÁSÁNAK JOGI PROBLÉMÁI

Készítette:
Szilágyi Szabolcs
J-506

Konzulens:
Dr. Olajos István
egyetemi docens

Miskolc
2011

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5
1. A MISKOLCI EGYETEM SZEREPE CSERNELY ENERGIAGAZDÁLKODÁSI MODELLJÉNEK KIDOLGOZÁSÁBAN ÉS MEGVALÓSÍTÁSÁBAN.....	6
1.1 „Biomassza alapú településenergetikai rendszer kidolgozása” projekt (2011-2013)	6
1.2 A falufűtésről általában	6
1.3 „Biomassza alapú településenergetikai rendszer kidolgozása” projekt (2011-2013) lépései.....	7
2. A MEGÚJULÓ ENERGIÁK ÉS A BIOMASSZA	12
2.1 A megújuló energiákról általában	12
2.2 A megújuló energiákról szóló 2009/28 EU Direktíva.....	12
2.3 A biomassza története	14
2.4 A biomassza fogalmának meghatározása.....	14
2.5 Az energianövények.....	15
3. A TERMŐFÖLDRE VONATKOZÓ SZERZŐDÉSEK	16
4. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS JOGI SZABÁLYOZÁSA.....	20
4.1 Önkormányzatok szerepe a hulladékgazdálkodásban	20
4.2 A települési szilárd hulladék kezelésére szolgáló létesítmények kialakításának és üzemeltetésének szabályai.....	22
4.3 A nem veszélyes hulladékkezelési engedély iránti kérelem tartalmi követelményei	24
5. SZILÁRD BIOMASSZA TÜZELÉSŰ FŰTŐMŰVEK ENGEDÉLYEZÉSE	27
5.1 Engedélyezés folyamata általában	27
5.2 Környezetvédelmi engedély.....	27
5.2.1 A környezetvédelmi engedélyezés alapjai	27
5.2.2 Engedélyezés hatálya alá tartozó tevékenységek	28
5.2.3 Illetékes hatóság	29
5.2.4 Eljárásrendre vonatkozó fontosabb szabályok	29
5.2.5 Környezetvédelmi engedély helye az egész engedélyezési folyamatban	31
5.2.6 Sajátos szakhatósági kérdés: településrendezési tervvel való összhang	31
5.3 Építési engedély	32
5.3.1 Az építésügyi engedélyezés alapjai	32
5.3.2 Általános építésügyi engedélyezési eljárások	32
5.3.3 Az építésügyi hatósági eljárás illeték-, díjvonzata	33

5.4 A Magyar Energia Hivatal (MEH) engedélye.....	34
5.4.1 Engedély-kategóriák.....	34
5.4.2 Eljárásrendre vonatkozó fontosabb szabályok	34
5.4.3 Távhőtermeléshez kapcsolódó engedélyek helye az eljárásban.....	35
6. KÖRNYEZETVÉDELEM.....	36
6.1 Levegővédelem	36
6.2 Vízvédelem.....	37
6.3 Talajvédelem	37
6.3.1 Az energetikai ültetvények létesítésének és üzemeltetésének szempontjai	38
6.3.2 Energiaerdők telepítése a környezetvédelem elősegítése érdekében	39
6.3.3 Az erdészeti fakitermelésből származó faanyag hasznosításának szempontjai	39
6.4 Negatív környezeti hatások	40
6.5 Környezeti hatásmérleg javítása.....	41
7. A PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁBAN RÉSZTVEVŐ SZAKEMBEREK.....	42
FELHASZNÁLT IRODALOM	45

BEVEZETÉS¹

A biomassza alkalmazása a hulladék vagy megújuló energiaforrások felhasználását jelenti. A hazai környezetpolitikai célkitűzések teljesítése is megköveteli, hogy növekedjék a megújuló energiaforrások részaránya, ez pedig hozzájáruljon olyan nemzetközi kötelezettségvállalásaink teljesítéséhez, mint amilyen a kyotói vállalás vagy az Unió megújuló energiaforrás részarány előírásai.

A biomassza felhasználás ellen és mellett számos érvet illetve ellenérvet lehetséges felsorakoztatni. Mindenképpen mellette szóló érv, hogy a szerves hulladékot jól fel lehet így használni. Továbbá a biomassza bőséges és általánosan megújul. A Földön bárhol fellelhető, ezért enyhítheti az energianyomást a harmadik világon és az egyéb energiában szegény országokon. Végül pedig említésre méltó körülmény, hogy az eladási gondokkal küszködő mezőgazdaságnak új piacot jelent. Ellenérvként pedig szükséges megemlíteni, hogy a közvetlen égetés légszennyezést okoz, különösen a bizonytalan összetételű szemété, valamint ez az energiatermelési forma meglehetősen drága, kis mennyiségű termelése pedig nem gazdaságos.

Dolgozatom célja, hogy bemutassam a Miskolci Egyetem közreműködésével kidolgozásra kerülő, biomassza alapú energetikai rendszer projektjét, amely alapján 2013 után megvalósításra kerülhet egy biomassza alapú fűtőmű egy borsodi faluban, Csernelyen. Amint azt látni lehet majd, egy összetett projektről van szó. A cél az, hogy kidolgozásra kerüljön az összes olyan műszaki, gazdasági, jogi és egyéb feladat, amelyek a megvalósítást leegyszerűsítik. Dolgozatommal azt a feladatot vállaltam, hogy a legfontosabb jogi lépéseket górcső alá veszem, megvizsgálva a problémákat, valamint a megvalósítást elősegítve alternatívákat mutatok be. Annak érdekében, hogy megértsük a rendszer működését, először bemutatom a projektet és röviden összefoglalom az egyes lépéseket. Úgy gondolom, mielőtt a jogi feladatokkal foglalkoznánk, elengedhetetlen a megújuló energiákat és a biomasszát ismertetnem. Ezek után szemléltetem az egyes jogi lépéseket: a különböző szerződések megkötését, a hulladékgazdálkodás jogi szabályait, a biomassza alapú fűtőmű engedélyezési eljárását és a legfontosabb környezetvédelmi szabályokat. Végezetül egyfajta összefoglalásként megemlítem azokat a szakembereknek a körét, akik jelenléte és munkája elengedhetetlen a rendszer megvalósítása érdekében.

¹ Jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1. B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

1. A MISKOLCI EGYETEM SZEREPE CSERNELY ENERGIAGAZDÁLKODÁSI MODELLJÉNEK KIDOLGOZÁSÁBAN ÉS MEGVALÓSÍTÁSÁBAN.

1.1 „Biomassza alapú településenergetikai rendszer kidolgozása” projekt (2011-2013)

A Miskolci Egyetem Fenntartható Természeti Erőforrás Gazdálkodás Kiválósági Központja a TÁMOP-4.2.1.B-10/2 KONV-2010-0001 pályázat keretében vesz részt a "Biomassza alapú településenergetikai rendszer kidolgozása 2011-2013" című projektben. A projekt célja, hogy Csernely település energiagazdálkodási modelljét kidolgozza. Komplex programról van szó: a településen a biomassza erőmű működéséhez szükséges technikai, környezetvédelmi, gazdaságossági, jogi és szociokulturális feltételrendszer kialakítása a cél. A projekt vezetői egy szemléletformáló modellben gondolkodnak, ami más településekre is adaptálható. A lényeg az, hogy a falu a saját energiafüggetlenségét legyen képes megteremteni és fenntartani.

1.2 A falufűtésekről általában

Mielőtt megvizsgálnám a projekt lépéseit, bemutatom, hogy milyen rendszer valósulhatna meg Csernelyen. A biomassza-tüzelésű távfűtés kisebb településeken is szóba jöhet, sőt – megfelelő gazdasági és társadalmi feltételek esetén – ígéretes lehetőséget nyújt a falufűtés. A falufűtés nálunk még szokatlan, de egyes európai országokban már elterjedt. A biomassza-alapú falufűtést többféle arányban valósították meg. Esetenként csak az iskola, az óvoda és az önkormányzatok, sok helyen csak az állami intézmények és a rácsatlakozni kívánók, számos helyen egységesen tértek át a biomassza-alapú távfűtésre.

A falufűtés kazánjai fűrészipari, erdő- és mezőgazdasági termékeket használnak fel. A fatüzelés hatalmas fejlődésen ment át az elmúlt évtizedekben, kiváló hatásfokkal és kevés légszennyező kibocsátásával működnek. A fűtőmű létjogosultságát gyakran a helyben meglévő olesó faipari hulladék teremti meg, de a több forrásból, állami és magán-erdőgazdaságoktól történő beszerzés sem okoz gondot. A nyári időszakban könnyen felhalmozható a fűtési szezonban szükséges biomassza, amelyet egyszerű tárolókban vagy a szabadban lehet raktározni. A falufűtés jelentős beruházási költségét képezi a hőtároló és a távhővezetékek. A távhőellátásban 90 °C előremenő és 60 °C visszatérő hőmérsékletet tartanak kedvezőnek. A falufűtés fejlődési lehetőséget biztosít az erdő- és mezőgazdák számára, az

építőipari vállalkozásoknak. Munkahelyeket hoz létre, a helyi értékteremtéssel és a helyben tartott pénzzel a vidékfejlesztés egyik leghatékonyabb eszközét valósítja meg.²

1.3 „Biomassza alapú településenergetikai rendszer kidolgozása” projekt (2011-2013) lépései

A munka első lépése a település bejárása, valamint a munka megalapozását elősegítő, a lakosság körében történő kérdőíves felmérés volt. A felmérés a Miskolci Egyetem különböző karain hallgató diákok közreműködésével 2011. június 26. és 29-e között valósult meg.

A település 222 háztartásában sikerült elvégeznünk a felmérést, akik közül a nagy többség őszintén és szívesen válaszolt a kérdésekre. A megkérdezettek nagy része esetleges további interjúkra is hajlandó annak érdekében, hogy a projekt sikeres legyen. A lakosság száma 2005-ben 915 fő volt, azonban 2011-re már jelentősen 900 fő alá csökkent. A születésük óta Csernelyen élők száma a megkérdezettek kevesebb, mint 50%-a, rengetegen költöztek ide a közeli Ózdról és más borsodi településekről.

A lakosság 2/3-a szeret Csernelyen élni, a többiek azonban nem, sokan tervezik, hogy végleg elhagyják a borsodi falut. A településen jellemző a munkanélküliség, az itt élők a rossz közbiztonság és a roma lakosság mellett ezt tartják az egyik legnagyobb problémának. Az imént említett munkanélküliség miatt a fiatalok elhagyták és folyamatosan elhagyják a települést, így megnövekedett a nyugdíjasok száma.

A lakosság körében az iskolai végzettségükkel kapcsolatban elmondható, hogy felsőfokú végzettséggel nagyon kevesen rendelkeznek, a legtöbb itt élő befejezte ugyan a 8 osztályt, de nem tanult tovább. Sok embernek van főállása, de alapvetően nem ez jellemző. Sokan a nyugdíjuk mellett is dolgoznak annak érdekében, hogy megélhetésüket biztosítsák.

A lakosság legnagyobb része régi építésű családi házban él, de sokan laknak hagyományos parasztházakban is. A házak körülbelül 2/3-ad részében be van vezetve a folyóvíz, a többiben azonban nincs. Természetesen ugyanezek az arányok jellemzőek a szennyvíz csatorna bekötésekre is. A villany is hiányzik sok helyen. Az itt élőknek havi átlag 100000 Ft-ból kell gazdálkodniuk, ebből kell kifizetniük a vízdíjat, villanyszámlát, valamint ebből kell megoldaniuk a fűtést, élelmiszer, ruha és gyógyszervásárlást. Sokaknak hatalmas problémát okoz a megélhetés, és ebből az is következik, hogy sok háztartásra jellemző, hogy a

² BÜKI Gergely: Köztisztviselői Stratégiai Programok, Megújuló energiák hasznosítása (MTA, Budapest 2010.) 30-33. p.

hiteltörlesztésük mellett valamiféle díjhátralékuk is van. A legtöbben nincsenek megelégedve az életükkel, mindenképpen változtatni szeretnének. Kevés az optimista személy, a legtöbben sajnos pesszimisták a jövőjükkel kapcsolatban.

A legtöbb háztartásban, a megkérdezettek 89 %-ban fával fűtenek, a fennmaradó 11 %-ban pedig szénnel, valamint olajkályhával. A fával fűtő háztartások nagy része vegyes tüzelésű, így fűtés egy részét földgázzal oldják meg. Ez körülbelül a háztartások 30%-át teszi ki. A lakosság elenyésző része még nem hallott a környezetvédelemről, a túlnyomó rész viszont igen. Kevesen vannak tisztában a szó valódi jelentéséről, a legtöbb ember a televízióban hallott általános dolgokat ismeri.

A megújuló energiák ismeretére irányuló kérdéseinkre a lakosság 2/3-a válaszolt igennel. A legtöbben a napenergiát és a szélenergiát ismerik, de sokan egész széles ismeretanyaggal rendelkeznek a bioüzemanyaggal és a biofűtéssel kapcsolatban is. A szelektív hulladékgyűjtésről szinte már mindenki hallott, de mivel még Csernelyen nem építették ki ezt a rendszert, ezért az emberek nem gyűjtik ilyen módon a háztartási hulladékot.

A kérdőív további kérdései a biomasszára irányultak. Arra voltunk kíváncsiak, hogy megvan-e a lakosság körében a projekt megvalósításához szükséges potenciál. A biomassza alapú fűtési lehetőségről a lakosság fele hallott, de ők is csak felületesen vannak vele tisztában, hogy mit is jelent ez valójában. A kérdésekből arra is fény derült, hogy a legtöbb háztartásban elegendő lágyszárú, valamint fás szárú növényi hulladék keletkezik ahhoz, hogy a biomassza alapú fűtési rendszerhez szükséges biopellet egy részét préseléssel előállítsák.

Amennyiben megvalósulna a terv, Csernely a földgázalapú fűtési rendszerről a biomassza alapúra térne át. A lakosság nagy része pozitívan áll hozzá, viszont vannak olyanok is, akik szkeptikusak. Sokan attól tartanak, hogy az új rendszerre való átállás olyan költségekkel járna, amit nem tudnának megfizetni. A többség abban bízik, hogy a biomassza alapú fűtés olcsóbb lenne, így többet tudnának félrerakni és könnyebb lenne az életük.

Természetesen a háztartásokban keletkező lágyszárú és fás szárú növényi hulladék nem lenne elegendő, hogy szárítás után préseléssel megfelelő mennyiségű biopelletet állítsanak elő, ezért szükség van energianövények termesztésére is, amihez természetesen földterület szükséges. A lakosság kevesebb, mint felének van erre alkalmas területe, amit fel tudnának ajánlani az elérendő cél érdekében. Természetesen az új fűtőmű működtetéséhez, valamint az

energianövények termesztéséhez is munkaerő szükséges. A megkérdezettek körülbelül 50 %-a szívesen dolgozna, a többiek pedig pozitív dolognak tartják az ezzel kapcsolatos munkalehetőséget.

A 3 nap során összesen 222 háztartásban jártunk. Megismertük a helyiek életkörülményeit, problémáit, tájékozódottságát. Véleményem szerint a biomassza alapú fűtési lehetőséghez való hozzáállás pozitív, köszönhetően természetesen a kínálkozó munkalehetőségeknek, valamint a megfelelő tájékoztatásnak köszönhetően. A kérdőíves felmérés után következik a projekt megvalósításához szükséges következő lépés.

A projekt készítőinek elképzelése szerint a biomassza előállítására két lehetőség merül fel. Egyrészt a kérdőívben már említett energianövények termesztése, valamint a fás- és lágyszárú növények háztartásokból való beszerzése. Másrészt pedig a település háztartásaiban keletkező kommunális hulladék felhasználása.

Az energianövények termesztéséhez kapcsolódó első lépés az alkalmas földterületek lemerése. Általánosságban elmondható, hogy a település környezetében lévő területek legnagyobb része magánszemélyek, elenyésző része pedig az önkormányzat tulajdonában van. Annak érdekében, hogy ezeken a földeken energianövényeket lehessen termeszteni, szükséges a földtulajdonosok részére megfelelő ajánlatokat kidolgozni és megtenni. Meg kell állapodni az éves bérleti díj mértékében, továbbá abban, hogy a díj egy részét esetleg energia formájában kapná meg a termőföld tulajdonosa. Háromféle szerződéstípus merül fel: egyrészt haszonbérleti szerződés, másrészt feles bérleti szerződés, harmadrészt pedig részesművelési szerződés.

A nyári kérdőívezés során afelől is érdeklődtünk, hogy egy későbbi időpontban egy részletesebb riport érdekében visszatérhetnénk-e az adott háztartásba. Az őszi riport során a kérdezők már sokkal konkrétabb kérdéseket tettek fel a lakosságnak. Annak érdekében, hogy világosabb képet kapjunk a termőföldek tulajdonosainak helyzetéről, ezért kérdéseket dolgoztunk ki a magánszemélyek és az önkormányzat részére egyaránt. Kíváncsiak voltunk, hogy amennyiben rendelkeznek energianövény termesztésre alkalmas földterülettel, akkor tudnának-e maguk termelni rajta vagy esetlegesen fel tudnák-e ajánlani termelésre. Fontos kérdésként merült fel, hogy a saját tulajdonukban van-e a föld vagy ha nem, akkor fizetnek-e érte használati díjat. Az is érdekelt minket, hogy ha az adott földterület saját tulajdonban van, akkor önmaguk használják-e vagy pedig más valaki. Ugyanis amennyiben más használja,

akkor egyértelműen következik a kérdés, hogy fizet-e érte használati díjat, valamint az, hogy hány évre kötelezte el magát a használó felé. Az egyik legfontosabb kérdésünk viszont az volt, hogy energiatermelés céljából hajlandóak lennének-e bérbe adni a földterületüket. Végül pedig azt szeretnénk volna megtudni, hogy meg tudnák-e határozni helyrajzi szám alapján, hogy hol található a föld. Az önkormányzatnak csupán három kérdést intéztünk. Arra voltunk kíváncsiak, hogy hány hektárnyi földterület van a tulajdonukban, valamint arra, hogy ebből hány hektárnyi nincs használatba adva. Végül pedig arra kértük a csernelyi önkormányzatot, hogy helyrajzi szám alapján határozzák meg a tulajdonukban lévő földterületek helyét. Sajnos az átfogó riportok eredménye még nem született meg.

A korábban említett második lehetőség a település háztartásaiban keletkező kommunális hulladék felhasználása. Az önkormányzatnak az AVE-val, mint közszolgáltatóval van szerződése. Hejőpapiba hordják a szemetet, ami Csernelytől 91 km távolságban található. Nyilvánvalóan ez nem túl gazdaságos megoldás, ezért új megoldás kidolgozása vált elengedhetetlenné. Először szükség van egy nyári és téli hulladékanalízisre annak érdekében, hogy a szakemberek megállapítsák a kommunális hulladék mennyiségét. Továbbá azt kell megvizsgálni, hogy hogyan lehetne megoldani a szemet helyben történő feldolgozását. Első lépésként szükséges az AVE-val kötött szerződést felmondani, majd több településsel összefogva közös gazdálkodó szervezetet alapítani, majd a Hulladékgazdálkodási törvény rendelkezéseit betartva hulladéklerakó helyet létrehozni, ahol megoldható a kommunális hulladék szétválogatása. Erre azért van szükség, mert a fűtőrendszerhez felhasználható pelletek csupán papírból, rongyból és műanyagból készülhetnek. További szükséges feladat új önkormányzati rendeleteket létrehozni.

Amennyiben ezek a feladatok elvégzésre kerültek, következhet a biomassza alapú fűtőmű engedélyeztetése. Négyféle engedélyt szükséges beszerezni: a környezetvédelmi engedélyt, az építésügyi hatósági engedélyeket, a hálózati csatlakozási engedélyt és végül a távhőszolgáltatással kapcsolatos, a Magyar Energia Hivatal által kiadott engedélyt.

További feladat a termelésben dolgozók és pellet előállításban résztvevők munkabérének előteremtése. A kérdőívből kiderül, hogy mennyire nincsen munkalehetőség a településen és környékén, így nyilvánvalóan nem okozna nagy nehézséget a munkahelyek betöltése. Fontos feladatként merül fel a távhőhálózatra való csatlakozás költségeinek megbecsülése, amelyet hozzáértő szakemberek végeznek majd el. Nemcsak a csatlakozás, hanem az egész beruházás

költségeinek megtérülését is meg kell vizsgálni, ugyanis nagy jelentősége van annak, hogy a beruházás megvalósítása után hány évvel válik gazdaságossá a rendszer.

Össességében elmondható, hogy a projekt 2013-ig tartó kidolgozása során rengeteg dolgot kell megvizsgálni és figyelembe venni. A kérdőíves felmérés már megtörtént, valamint a többi lépés is folyamatosan kidolgozásra fog kerülni a projektben részt vevő szakemberek által. Dolgozatomban elsősorban a jogi problémákat veszem górcső alá, kidolgozva egyben a lehetséges megoldásokat is.

2. A MEGÚJULÓ ENERGIÁK ÉS A BIOMASSZA

A biomassza a megújuló energiák körébe tartozik, ezért legelőször ezzel a területtel foglalkozom, bemutatva a megújuló energiákat általában, valamint a megújuló energiákról szóló 2009/28 EU Direktívát. A biomassza általános ismerete is szükséges ahhoz, hogy megértsük projekt egyes lépéseit, ezért ebben a fejezetben bemutatásra kerül a biomassza rövid története, valamint meghatározásra kerül az energianövények mellett a biomassza több oldalról megközelített fogalma is.

2.1 A megújuló energiákról általában

Megújuló energiaforrásnak³ az olyan energiaforrást tekintjük, amely természeti folyamatok során folyamatosan rendelkezésre áll, vagy újratermelődik (nap-, szél-, vízenergia, biomassza, biogáz, stb.). A megújuló energiaforrások használata nem fogja minden környezetszennyezési problémánkat megoldani, de nagyban segíthet egy környezetbarát és fenntartható energiagazdaság megteremtésében. Hazánkban az elmúlt években az energiapolitika szerves részévé vált a megújuló energiaforrások használatának elősegítése. 1997 decemberében, Kyotóban Magyarország is aláírta az üvegházi gázkibocsátás-korlátozási jegyzőkönyvet, amelyben 6%-os szén-dioxid egyenérték kibocsátás-csökkenést vállaltunk a 2008-2012 közötti időszakra. A jelenlegi hasznosító technológiák még nem alkalmasak arra, hogy a megújuló energiahordozók teljes mértékben helyettesítsék a hagyományos energiaforrásokat, de igen nagymértékben csökkenthetik a felhasználási ütemüket, és a hasznosításukkal járó környezetterhelést. A megújuló természeti erőforrásokat hasznosító technológiák fejlesztése és elterjedése azonban csak jelentős állami támogatással oldható meg.⁴

2.2 A megújuló energiákról szóló 2009/28 EU Direktíva⁵

A megújuló energiák esetében az Európai Parlament és Tanács irányelveit kell figyelembe venni (2009/28/EK irányelv a megújuló energiák népszerűsítéséről, a 2008/16/EK irányelv a megújuló forrásokból előállított energia támogatásáról⁶). Az utóbbi években, az Európai Unió egyre ambiciózusabb célkitűzéseket vállal az energiahatékonyság növelés és megújuló energia

³ A terület feldolgozása kapcsán lásd még OLAJOS István: A megújuló energiaforrások és a kapcsolt energiatermelés In SZILÁGYI János Ede (szerk): Környezetjog II. kötet Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 203-221. p.

⁴ NYÍREGYHÁZI FŐISKOLA KÖRNYEZETTUDOMÁNYI TANSZÉK: Megújuló energiák in: <http://www.ezermester.hu/articles/article.php?getarticle=520> (letöltés dátuma 2011. július 28.)

⁵ 2009/28/EK irányelv

⁶ 2008/16/EK irányelv

felhasználás területén. A következőkben a Magyarország számára kötelező érvényű előírásokat, célértékeket tekintjük át a megújuló energia felhasználás területén.

A megújuló forrásokból előállított energia felhasználásának növelése fontos részét képezi az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez, illetve az Egyesült Nemzetek éghajlatváltozásról szóló keretegyezményéhez csatolt Kiotói Jegyzőkönyvben foglaltaknak, és a további, az üvegházhatású gázok 2012 utáni kibocsátását csökkentő európai és nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítéséhez szükséges intézkedéscsomagnak. Fontos szerepet játszik az energiaellátás biztonságának előmozdításában, a műszaki fejlődés támogatásában, foglalkoztatási lehetőségek biztosításában és a regionális fejlesztésben, különösen a távoli vidéki területeken.

Az energiafogyasztásban a megújuló energiaforrások részarányára vonatkozóan a tagállamoknak 20%-os kötelező általános célkitűzést kell teljesíteni 2020-ig. Magyarország 13%-os megújuló energia részarány elérését vállalta. A Közlekedési Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium előrejelzési dokumentuma szerint 2020-ban az összes energiafelhasználás 992-1035 PJ/év intervallumban alakulhat. Ez azt jelenti, hogy a megújuló energia felhasználásnak 2020-ban, a 13%-os részarányt alapul véve, 129-135 PJ/év közötti tartományba kell esnie.

Megújuló energiákhoz kapcsolódóan, az installálást szakirányú végzettséghez kötik a jövőben az Unióban, a tagállamoktól a megfelelő szakképzési rendszerek kialakítását várják. A biomassza alapú és egyéb rendszerek üzembe helyezői akkreditált képzési programok keretében vagy akkreditált oktatótól szerezhetnek képesítést. A kitűzött célok teljesítése érdekében minden tagországnak Nemzeti Megújuló Energia Cselekvési Tervet kellett a Bizottság részére benyújtania 2010. júliusáig, mely tartalmazza a célok elérése érdekében előírányzott intézkedéseket, azok időbeli ütemezését.

A Nemzetközi Fotovillamos Szövetség (EPIA) ennél erősebb kritériumokat állított fel. Az EPIA a 20/20/20-as irányelvet tűzte ki célul, azaz a 2020-ban felhasználandó energia 20%-a megújuló energiaforrásból kell származzon, csökkenteni kell a megújuló energia költségeit 20%-kal és egyidejűleg az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását is 20%-kal kell csökkenteni.⁷

⁷ EUROPEAN PHOTOVOLTAIC INDUSTRY ASSOCIATION: Set for 2020 in: www.setfor2020.eu (letöltés dátuma 2011. július 28.)

2.3 A biomassza története

Napjainkig a tüzelőanyagok történelme lényegében a biotüzelőanyagok történelme volt. Eltekintve a forrásoktól, a tengerpartokon illetve a felszínre bukkanó szénrétegeknél talált széntől, a 17. századig a biomassza volt az egyetlen hőforrás a Napon kívül. Ebben az időben a világításban az állati és növényi olajok, valamint a faggyúgyertyák égetése játszott nagy szerepet.

A megújuló energiaforrások alkalmazásával foglalkozó kutatások az 1970-es évek végén a második energiaár-robbanást követően kezdődtek el. A kifejlesztett, korszerű nagyüzemi biomassza tüzelési rendszerek az egyes országok agrártermelési, helyi ipari, illetve kommunális szféráiban széles körben elterjedtek. A bonyolultabb és költségesebb technológiák kifejlesztése azonban megtorpant, mivel az energiaárak alacsony szinten stabilizálódtak a nemzetközi piacon. Az elmúlt évtizedekben azonban újra fokozottan előtérbe kerültek a megújuló energiaforrásokat hasznosító technológiák fejlesztése, a világszerte egyre nagyobb gondot okozó környezetvédelmi problémák miatt. A fejlesztések előtérbe kerülésének másik oka a Nyugat-Európában termelésből kivont termőterületek hasznosításának és a falusi lakosság helyben tartásának célja volt. Jelenleg az európai agrárágazatok hozzávetőleg 1,7 millió tonna megújuló energiát használnak fel, melynek legnagyobb részét a tűzifa és az erdészeti, valamint faipari melléktermékek teszik ki 1,2 millió tonna mennyiséggel. Egyes források szerint az EU területének egy tizedét lehetne energetikai rendeltetésű biomassza termelésre hasznosítani⁸. Ez körülbelül évi 80 millió tonnának felel meg, amely a régió jelenlegi villamos energia szükségletének 20%-át fedezné. Európában a fa energetikai célú felhasználása évi átlagban 2,3 %-os növekedést mutat.⁹

2.4 A biomassza fogalmának meghatározása

A biomassza biológiai eredetű szervesanyag-tömeg. A termelési-felhasználási láncban elfoglalt helyük alapján a biomassza lehet elsődleges, másodlagos és harmadlagos. Az elsődleges biomassza a természetes vegetáció, szántóföldi növények, erdő¹⁰, rét, legelő, kertészeti növények, vízben élő növények. A másodlagos biomassza az állatvilág, gazdasági haszonállatok összessége, továbbá az állattenyésztés főtermékei, melléktermékei, hulladékai.

⁸ A terület feldolgozása kapcsán lásd még NÉMETH I. Gergely: Biomasszában az erő (Zöld Ipar Magazin 2011. 01. 24)

⁹ BIOENERGIA-MASSZA KFT.: A biomassza története in: http://www.bioenergia-massza.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=59 (letöltés dátuma 2011.augusztus 1.)

¹⁰ Lásd erről ILIJIN Kinga: Biomassza: fából? (Szabad Föld 2009. 01. 21)

A harmadlagos biomassza a biológiai eredetű anyagokat felhasználó iparok termékei, melléktermékei, hulladékai, emberi települések szerves eredetű szerves hulladékai.¹¹

A 2010. évi CXVII. törvény¹² értelmező rendelkezése szerint a biomassza a mezőgazdaságból – a növényi és állati eredetű anyagokat is beleértve, erdőgazdálkodásból és a kapcsolódó iparágakból, többek között a halászatból és az akvakultúrából – származó, biológiai eredetű termékek, hulladékok és maradékanyagok biológiailag lebontható része, valamint az ipari és települési hulladék biológiailag lebontható része.¹³

2.5 Az energianövények

A biomasszának három nagy csoportját különböztethetjük meg. Ismerünk szilárd állapotú, folyékony állapotú, valamint gáz halmazállapotú biomasszát. A csernelyi projekt esetében kizárólag szilárd állapotú biomasszáról beszélhetünk, ugyanis ahogyan korábban már megemlítettem, biomassza előállításához többek között energianövények termesztésére is szükség van. Energetikai céllal termesztett növények az energianád, energiafű, energiafűz és egyéb olyan növények, amelyeket elsősorban olyan tulajdonságaikért termesztenek, mert alkalmasak az energetikai célú hasznosításra.

A csernelyi projekt esetében elsősorban az energiafűz¹⁴ termesztését tervezik, ezért a továbbiakban ezt a növényfajtát mutatom be. A mai ismereteink szerint ennek a fafajtának a legnagyobb a növekedési üteme. A hajtás naponta akár 3-3,5 cm-t is nő, az első vegetációs év után már vágható állapotban van. Az első év utáni hozam 8-10 tonna/hektár, ami a harmadik év után már 40-60 tonna/hektár. Betegségekkel szemben jól ellenáll. A vadkártétel elhanyagolható, mert azok acetil alkohol tartalma miatt nem kedvelik. Méhek viszont kedvelik, így jó mézelő növény. Sok fajta területen termesztethető, hideg és mérsékelt éghajlaton megél, tűri a különböző hőmérsékleti viszonyokat. A homokos száraz talajon is megél, humuszképzése kifejezetten kedvező.¹⁵

¹¹ LÁNG István: Környezetvédelmi Lexikon, Akadémiai Kiadó, 2002.

¹² 2010. évi CXVII. törvény 1.§ 3. pont

¹³ A terület feldolgozása kapcsán lásd még FÜLÖP Ádám: Biomassza bevezető (Épületenergetika 2011. 05. 23)

¹⁴ A terület feldolgozása kapcsán lásd még SIPOS Mariann – VARGA Levente: Új kutatási irányok a hazai energiafűz-termesztésben (Agro Napló 2011/05)

¹⁵ KAUTÉLA ZRT.: Energianövények in: http://www.energiacentrum.com/news/energianovenyek_energianad_energiafu_energiafuz_vagy_mas_energetikailag_hasznosithato_termesztett_kulturak.html (letöltés dátuma 2011. augusztus 11.)

3. A TERMŐFÖLDRE VONATKOZÓ SZERZŐDÉSEK

Az előző fejezetben említett energiafűz termesztéséhez termőföldre van szükség. Csernely környezetében rengeteg olyan - leginkább parlagon lévő - terület van, amely alkalmas lenne a biomassza előállításához szükséges növények termesztésére. Az első fejezetben említett kérdőívezés során kiderült, hogy ezen földterületek egy része az önkormányzatok, de legnagyobb része magánszemélyek tulajdonában van. Ahogyan már korábban említettem, a nyári kérdőívezés során afelől is érdeklődtünk, hogy egy későbbi időpontban egy részletesebb riport érdekében visszatérhetnénk-e az adott háztartásba. Az őszi riport során a kérdezők már sokkal konkrétabb kérdéseket tettek fel a lakosságnak. Annak érdekében, hogy világosabb képet kapjunk a termőföldek tulajdonosainak helyzetéről, ezért kérdéseket dolgoztunk ki a magánszemélyek és az önkormányzat részére egyaránt. Ebben a fejezetben a kérdéseket és az ezzel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket veszem górcső alá.¹⁶

Első kérdésünk az volt, hogy amennyiben rendelkeznek energianövény termesztésére alkalmas földterülettel, akkor tudnának-e maguk termelni rajta vagy esetlegesen fel tudnák-e ajánlani termelésre. További kérdésként merült fel, hogy a saját tulajdonukban van-e a föld vagy ha nem, akkor fizetnek-e érte használati díjat. A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény rendelkezései alapján ugyanis amennyiben nem saját tulajdonában van valakinek az általa használt földterület, akkor nagy valószínűséggel valamilyen szerződés köti az eredeti tulajdonoshoz. Ez lehet haszonbérleti szerződés¹⁷, feles bérleti szerződés¹⁸ vagy részesművelési szerződés.¹⁹ Ezekben az esetekben²⁰ a használó valamilyen ellenérték fejében használhatja az adott földterületet. Előfordulhat viszont az is, hogy a használó nem fizet ellenértéket. Ekkor szívességi használatról²¹ beszélhetünk. Ilyen esetben általában a tulajdonos közeli hozzátartozójának adja használatba a földet²², de a törvény nem akadályozza meg azt sem, hogy a tulajdonos nem hozzátartozójának engedje át a földhasználati jogot.²³

¹⁶ A mezőgazdasági haszonbérlet szabályairól lásd OLAJOS op. cit. 128-132. p. MISKOLCZI BODNÁR Péter: Mezőgazdasági haszonbérlet In: BÍRÓ György (szerk.) Szerződési alaptípusok. Novotni Kiadó, Miskolc, 1997; HERPAI Annamária: Haszonbérlet In: BÍRÓ György (szerk.) Szerződési alaptípusok. Novotni Kiadó, Miskolc, 2003; OLAJOS István: A haszonbérleti szabályozás árnnyoldalai, Magyar Jog, 2001, 2. szám; OLAJOS István: A termőföldről szóló törvény változásai a kormányváltások következtében - gazdasági eredményesség és politikai öncélúság. Napi jogász – Cég és Jog, 2002. 10. 13.

¹⁷ A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban Tft) 12. §

¹⁸ Tft 24. §

¹⁹ Tft 25. §

²⁰ Ld. OLAJOS op. cit. 134-135. p.

²¹ Tft 24/A §

²² Tft 24/A § (1) bek

²³ Tft 24/A § (2) bek

Következő kérdésünk az előzőek ellentétei voltak, tehát ugyanazok a szabályok vonatkoznak rájuk. Arra voltunk kíváncsiak, hogy ha az adott földterület saját tulajdonban van, akkor önmaguk használják-e vagy pedig más valaki. Ugyanis amennyiben más használja, akkor egyértelműen következik a kérdés, hogy fizet-e érte használati díjat vagy sem. Érdekelt minket, hogy ha kötött szerződést a használóval, akkor a tulajdonos hány évre kötelezte el magát.²⁴ Ugyanis belföldi magán- és jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet a termőföldre vonatkozó haszonbérleti szerződést határozott időre kötheti meg, de leghosszabb időtartama legfeljebb húsz év lehet.²⁵ Ezen szabály alól azonban vannak kivételek. Egyrésztől erdő művelési ágú termőföldre, illetőleg erdő telepítésére vonatkozó haszonbérleti szerződést legfeljebb a termelési időszak (vágásérettségi kor) lejártát követő ötödik év végéig lehet megkötni.²⁶ Másrésztől pedig szőlő és gyümölcsös művelési ágú és más ültetvényekkel betelepített termőföldre, illetőleg szőlő, gyümölcsös vagy más ültetvény telepítése céljából a haszonbérleti szerződést legfeljebb annak az évnek a végéig lehet megkötni, amíg a szőlő, gyümölcsös, illetőleg ültetvény értékkel bír (értékcsökkenési leírási időszak).²⁷

Az egyik legfontosabb kérdésünk viszont az volt, hogy energiatermelés céljából hajlandóak lennének-e bérbe adni a földterületüket. Az eddig említett kérdések elemzése alapján erre két lehetőség kínálkozik. Amennyiben nem a tulajdonos használja a földet, akkor bármilyen korábban említett szerződés esetén érdemes azt felmondani vagy megszüntetni.²⁸ Szükséges azonban megvizsgálni, hogy milyen feltételek fennállása esetén valósítható meg. Megszűnik a szerződés, amennyiben az abban foglalt határozott idő letelik. A Ptk. alapján a haszonbérleti szerződést határozatlan időre is lehetséges megkötni. A határozatlan időre kötött mezőgazdasági haszonbérletet hat hónapi felmondással a gazdasági év végére lehet megszüntetni.²⁹ Továbbá a haszonbérbe adó a haszonbérletet azonnali hatállyal felmondhatja, ha: a haszonbérlet a haszonbérbe adó hozzájárulása nélkül, vagy attól eltérően a termőföld használatát másnak átengedte; a termőföldön a rendes gazdálkodás körét meghaladóan végzett

²⁴ A terület részletes feldolgozása kapcsán lásd OLAJOS op. cit. 132-133. p.

²⁵ Tft 13 § (1)-(2) bek

²⁶ Tft 13 § (3) bek

²⁷ Tft 13 § (4) bek

²⁸ A terület részletes feldolgozása kapcsán lásd OLAJOS op. cit. 136-137. p.

²⁹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban Ptk) 457.§ (1) bek

beruházást vagy a termőföld művelési ágát megváltoztatta³⁰; a természetvédelmi jogszabályok vagy a természetvédelmi hatóság előírásaitól eltérő, illetőleg a természeti terület állagát vagy állapotát kedvezőtlenül befolyásoló tevékenységet folytat; vagy a természeti értékek fennmaradását bármely módon veszélyezteti.³¹ Azonban érdemes megemlíteni, hogy nem csak a haszonbérbe adó, hanem a haszonbérlet is felmondhatja a szerződést. A magánszemély haszonbérlet azonnali hatállyal felmondhatja a haszonbérletet, ha egészségi állapota oly mértékben romlik meg, vagy családi és életkörülményeiben olyan tartós változás következik be, amely a haszonbérletből eredő kötelezettségeinek teljesítését akadályozza.³²

A másik lehetőség leegyszerűsíti a helyzetet, ugyanis ilyenkor csupán szerződést kell kötni a tulajdonossal annak érdekében, hogy az adott földterületen a biomassza előállításához szükséges energianövényeket lehessen termelni. Ahogyan már korábban említettem, erre háromféle szerződés megkötése alkalmas. Ezeket a szerződéseket egyenként vizsgálom meg. Haszonbérleti szerződés esetén a haszonbérlet a haszonbérbe adó hozzájárulásával megállapodhat más termőföldet használó személlyel, hogy a termőföld használatát határozott időre átengedi.³³ Mezőgazdasági földterület haszonbérbe adásához írásbeli szerződés szükséges.³⁴ További szabály, hogy mezőgazdasági földterület haszonbérletje köteles a földet rendeltetésének megfelelően megművelni és ennek során gondoskodni arról, hogy a föld termőképessége fennmaradjon.³⁵ Feles bérlet esetén a bérlet meghatározott termőföld időleges használatára és hasznainak szedésére jogosult, és köteles ennek fejében a megtermelt termény felét vagy más hányadát a bérbeadónak természetben átadni.³⁶ Résztes művelésről pedig abban az esetben beszélünk, ha a szerződő felek közösen határozzák meg, hogy a résztesművelésbe adott termőföldön mit termeljenek, a földmegművelésnek egyes feladataiból (talaj-előkészítés, szántás, vetés, metszés, növényápolás, növényvédelem, betakarítás stb.) a szerződő felek milyen részt vállallnak, és a megtermelt terményből milyen arányban részesednek, meghatározzák továbbá az elemi csapás vagy más rendkívüli esemény okozta kár viselésére irányadó szabályokat.³⁷

³⁰ Tft 18 § a) pont

³¹ Tft 18 § b) pont

³² Tft 19 § (1) bek

³³ Tft 12/A §

³⁴ Ptk 254 § (3) bek

³⁵ Ptk 255 § (2) bek

³⁶ Tft 24 §

³⁷ Tft 25 § (1) bek

Tehát három szerződés közül lehetséges választani. A haszonbérbe adóval előzetesen szükséges megállapodni, hogy az ellenérték teljes egészét pénzben szeretné-e megkapni, vagy pedig egy részét pénzben, másik részét pedig természetben (fában, hőben, stb.). Ezeket a szempontokat figyelembe véve kell megkötni a szerződést a termőföld tulajdonosaival annak érdekében, hogy a biomassza előállításához szükséges energianövényeket lehessen termelni.

Utolsó kérdésünkkel azt szeretnénk volna megtudni, hogy a földtulajdonosok meg tudnák-e határozni helyrajzi szám alapján, hogy hol található a föld. A helyrajzi számra és a termőföld méretének³⁸ megismerésére a szerződések megkötése miatt van szükségünk. Ugyanis belföldi magán- és jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet - a Magyar Állam, az önkormányzat legfeljebb 300 hektár nagyságú vagy 6000 AK értékű termőföldet vehet haszonbérbe.³⁹ Továbbá gazdasági társaság és szövetkezet legfeljebb 2500 hektár nagyságú vagy 50 000 AK értékű termőföldet haszonbérbe vehet.⁴⁰

A szerződések megkötése után annak, aki termőföldet használ, s annak területe az egy hektárt meghaladja, köteles a használatot annak megkezdésétől számított harminc napon belül az ingatlanügyi hatósághoz nyilvántartásba⁴¹ vétel céljából bejelenteni. Ha a használó nem a tulajdonos, illetőleg haszonélvezet fennállása esetén nem a haszonélvező, a bejelentési adatlapot a földhasználó mellett a tulajdonosnak, illetőleg a haszonélvezőnek is alá kell írnia.⁴² További szabály, hogy a bejelentést elmulasztó földhasználót az ingatlanügyi hatóság bírsággal sújtja, aminek mértéke a termőföld ingatlan-nyilvántartás⁴³ szerinti AK értékének ezerszerese, azzal, hogy nem lehet kevesebb a behajtható köztartozás minimális összegénél.⁴⁴

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy a jogszabályi rendelkezések alapján teljes mértékben megvalósítható a projekt azon része, hogy a biomassza előállításához szükséges energianövények termesztéséhez szükséges földterületeket haszonbérbe, feles bérletbe vagy részes művelésbe vegyék.

³⁸ A terület részletes feldolgozása kapcsán lásd OLAJOS op. cit. 133-134. p.

³⁹ Tft 22 § (1) bek

⁴⁰ Tft 22 § (2) bek

⁴¹ Az ingatlan nyilvántartások hatályos szabályairól lásd OLAJOS op. cit 163-177. p.

⁴² Tft 1994. évi LV. törvény 25/B § (2) bek

⁴³ A földhasználat nyilvántartásáról lásd OLAJOS op. cit 163-177. p.

⁴⁴ A témában lásd még JUHÁSZ Erzsébet: A földhasználati nyilvántartás In: DÖMSÖDI János (szerk.): Földhasználati és Területfelhasználási Fórum kiadványkötete, Székesfehérvár, 2003; OLAJOS István – SZALONTAI Éva: Zsebszerződések a termőföld-tulajdonszerzés területén. In: Napi jogász, 2001, 7. szám

4. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS JOGI SZABÁLYOZÁSA

A csernelyi projekt részeként az energianövények termesztése és a fás illetve lágy szárú növényi hulladékok begyűjtése mellett lehetőségként merült fel a települési hulladék⁴⁵ egy részének (papír, rongy, műanyag) tüzelési célú felhasználása. A projekt ezen részének megvalósításához szükséges többek között az, hogy az AVE-val kötött szerződést felbontsák, hulladék kezelésére szolgáló létesítményt hozzanak létre, valamint új önkormányzati rendeleteket alkossanak meg. Ebben a fejezetben ezeknek a követelményeknek a jogi hátterét vizsgálom meg.

4.1 Önkormányzatok szerepe a hulladékgazdálkodásban

Legelőször az önkormányzatok szerepét veszem górcső alá. A települési önkormányzatok⁴⁶ kötelezően ellátandó közszolgáltatásként az ingatlantulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást (közszolgáltatás) szerveznek, és tartanak fenn.⁴⁷ A közszolgáltatás többek között kiterjed⁴⁸ a közszolgáltatás ellátására feljogosított hulladékkezelő (közszolgáltató) szállítóeszközhöz rendszeresített gyűjtőedényben, a közterületen vagy az ingatlanon összegyűjtött és a közszolgáltató rendelkezésére bocsátott települési szilárd hulladék elhelyezés céljából történő rendszeres elszállítására.

Jelen esetben az AVE-val, mint közszolgáltatóval kötött szerződést azért kívánja felmondani az önkormányzat, mert a szemét Hejópapiba (AVE hulladéklerakó) történő elszállítása költséges, köszönhetően többek között a két település közötti 91 km-es távolságnak. A hulladékgazdálkodásról szóló törvény tartalmából kiderül, hogy a közszolgáltatói szerződés csak akkor mondható fel, ha a közszolgáltató⁴⁹ a közszolgáltatás ellátása során a környezet védelmére vonatkozó jogszabályok vagy a reá vonatkozó hatósági határozat előírásait súlyosan megsértette, és ennek tényét a bíróság vagy hatóság jogerősen megállapította,⁵⁰ vagy pedig a szerződésben megállapított kötelezettségét neki felróhatóan súlyosan megsértette.⁵¹ A

⁴⁵ A terület feldolgozása kapcsán lásd még FODOR László: Hulladékgazdálkodás In: FODOR László: Környezetvédelem és regionalitás Magyarországon, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2001, 212-225.p.

⁴⁶ Sok szempontból hasonló elemzést folytat BÁNDI Gyula: Önkormányzatok környezetvédelmi feladatai In: BÁNDI Gyula: Környezetvédelmi kézikönyv, Kjk-Kerszöv, Budapest, 2002, 81-107. p.

⁴⁷ A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (továbbiakban Hgt) 21 §. (1) bekezdés

⁴⁸ Hgt 21.§ (3) bek

⁴⁹ Hgt 28.§ (5) bek

⁵⁰ Hgt 28.§ (5) bek a) pont

⁵¹ Hgt 28.§ (5) bek b) pont

felmondási idő legalább hat hónap. A közszolgáltatási szerződés felmondása esetén pedig a települési önkormányzatnak haladéktalanul intézkednie kell a közszolgáltatás ellátásának biztosításáról⁵²

A törvény fontos rendelkezése, hogy a települési önkormányzat a közszolgáltatás megszervezésére vonatkozó kötelezettségének önálló közszolgáltatás szervezésével tehet eleget, illetve a szomszédos vagy egymáshoz közeli települési önkormányzatok közösen tarthatnak üzemben hulladékkezelésre szolgáló létesítményt vagy a közszolgáltatás ellátására közös gazdálkodó szervezetet hozhatnak létre.⁵³ Ennek érdekében a környező települések esetében is felvetődhet a gondolat, hogy leválnak a jelenlegi közszolgáltatójukról és egy közös gazdálkodó szervezetet hoznak létre. A települési önkormányzat képviselő-testülete az együttműködés keretében - a vonatkozó terület- és településrendezési tervekben foglaltak figyelembevételével és a helyi hulladékgazdálkodási tervnek megfelelően - kijelöli az érintett települések igényeit kielégítő települési hulladékkezelési létesítmények helyét.⁵⁴ Mindezt és további rendelkezéseket a települési önkormányzatok önkormányzati rendeletben határozzák meg.⁵⁵ Ilyenek a következők:

- a) a helyi közszolgáltatás tartalma, a közszolgáltatással ellátott terület határai;
- b) közszolgáltató megnevezése, illetőleg annak a működési területnek a határai, amelyen belül a közszolgáltató a közszolgáltatást rendszeresen köteles ellátni;
- c) a közszolgáltatás ellátásának rendje és módja, a közszolgáltató és az ingatlan tulajdonos ezzel összefüggő jogai és kötelezettségei - beleértve az egyes ingatlanfajtákra vonatkozó speciális szabályokat -, a szolgáltatásra vonatkozó szerződés egyes tartalmi elemei;
- d) a közszolgáltatás keretében kötött szerződés létrejöttének módja, valamint a közszolgáltatás igénybevételének módja és feltételei;
- e) a közszolgáltatással összefüggő települési önkormányzati feladat- és hatáskör;
- f) az ingatlan tulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettsége, az alkalmazható díj legmagasabb mértéke, megfizetésének rendje, az esetleges kedvezmények esetei vagy a szolgáltatás ingyenessége;

⁵² Hgt 28.§ (7) bek

⁵³ Hgt 22.§ (2) bek

⁵⁴ Hgt 22.§ (4) bek

⁵⁵ Hgt 23.§

- g) a közszolgáltatással összefüggő személyes adatok (közzolgáltatást igénybe vevő neve, lakcíme, születési helye és ideje, anyja neve) kezelésére vonatkozó rendelkezések;
- h) a gazdálkodó szervezet számára a gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett, nem elkülönítetten gyűjtött és nem hasznosított vagy ártalmatlanított hulladéka tekintetében a közszolgáltatás kötelező igénybevétele.

4.2 A települési szilárd hulladék kezelésére⁵⁶ szolgáló létesítmények kialakításának és üzemeltetésének szabályai

Az önkormányzat meghatározó szerepe után meg kell vizsgálni, hogy az önkormányzati rendeletben meghatározott hulladékkezelő létesítmények kialakításának és üzemeltetésének milyen követelményei vannak.

A Hulladékgazdálkodásról szóló törvény felhatalmazást adott arra, hogy miniszteri rendelet szintjén szabályozásra kerüljenek a települési szilárd hulladék kezelésére szolgáló egyes létesítmények kialakításának és üzemeltetésének részletes műszaki szabályai. A felhatalmazás alapján lépett hatályba az 5/2002. (X. 29.). KvVM rendelet, amely kiterjed a hulladékkezelő létesítmények létesítésével, kialakításával és üzemeltetésével kapcsolatos tevékenységekre.

A hulladékkezelő létesítmények a következők:

- a hulladékgyűjtő sziget (gyűjtősziget);
- a hulladékgyűjtő udvar (hulladékudvar);
- az átrakóállomás, valamint
- a válogatómű.

A rendelet meghatározza a települési szilárd hulladék kezelésére szolgáló egyes létesítményekre vonatkozó közös szabályokat, majd ezt követően kitér az egyes létesítményekre vonatkozó speciális szabályokra. A legfontosabb közös szabályok tehát a következők.

A hulladékgyűjtő udvar és a gyűjtősziget a közszolgáltatás részeként üzemeltethető úgy, hogy közben a maradék hulladékot egyidejűleg begyűjtik. A maradék hulladék a háztartásokban keletkező hulladék azon része, amely nem kerül szelektív gyűjtésre, hiszen a szelektivitást

⁵⁶ A hulladékgazdálkodásra vonatkozó szabályozás kapcsán lásd még BÁNDI Gyula: A hulladékokra vonatkozó szabályozás In: BÁNDI Gyula: Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása, Kjk-Kerszöv, Budapest, 2004, 575-615. p

nem lehet olyan mértékben megvalósítani, hogy maradék ne maradjon. Ezt a maradékot gyűjtik be a közszolgáltatás részeként az ingatlanoktól, kukában.

Fontos előírása a rendeletnek, hogy szabályozza a kezelő létesítmények létesítésének hatósági engedélyeztetését. Kimondja, hogy a hulladékgyűjtő udvar, az átrakóállomás és a válogatómű létesítése (külön jogszabály alapján) telepengedély-köteles tevékenység, ami azt jelenti, hogy az engedélyező hatóság a jegyző, aki szakhatóságként a környezetvédelmi hatóságot (a felügyelőséget is) bevonja az eljárásba. A telepengedély kiadása természetesen egyben azt is jelenti, hogy a vonatkozó szakmai szabályoknak megfelel a telep kialakítása, mert különben a környezetvédelmi hatóság nem járul hozzá a telepengedély kiadásához.

Amennyiben a telephely létesítése érdekében építési kivitelezésre kerül sor, hogy a technológia folytatható legyen, a telepengedély megkérése előtt a szükséges építési beruházásokat (építési eljárás keretében) engedélyeztetni kell. Ebben az eljárásban az első fokú hatóság a jegyző, szakhatóságként a környezetvédelmi hatóság közreműködik.

A rendelet egyben azt is előírja, hogy a hulladékgyűjtő udvar, az átrakóállomás és a válogatómű létesítésének engedélyezése során rendelkezni kell a létesítmény felhagyása utáni esetleges kárelhárításáról és környezeti rehabilitációjáról.

A hulladékgyűjtő udvar, az átrakóállomás és a válogatómű működését üzemeltetési szabályzatban kell rögzíteni, amely tartalmazza különösen:

- a) az adminisztrációra, ezen belül a szállítás rögzítésére, a hulladékfajták mennyiségi és minőségi nyilvántartására,
- b) a hulladékkezelés rendjére,
- c) a munkavégzés munkavédelmi kérdéseire,
- d) a tűzvédelmi szabályok betartására,
- e) a nyitva tartásra vonatkozó előírásokat.

A hulladékgyűjtő udvar, az átrakóállomás és a válogatómű hulladékforgalmáról nyilvántartást kell vezetni és adatszolgáltatást kell teljesíteni. A nyilvántartás és az adatszolgáltatás szabályait külön jogszabály írja elő (164/2003. (X.18. Korm. rendelet)

Miután a hulladékgyűjtő udvarok és gyűjtőszigetek a közszolgáltatás részeként működő létesítmények, ezért ezek működési rendjéről az önkormányzatnak, illetőleg az üzemeltetőnek tájékoztatnia kell (célszerű) a lakosságot.

A tájékoztatásnak legalább a következő információkat kell tartalmaznia:

- a) a háztartásokban keletkező hulladékok átlagos mennyisége és összetétele (mi az adott településen az egy lakos életvitele során keletkező hulladék „szokásos” mennyisége, ebben mennyi az az arány, aminek szelektív gyűjtésére a hulladékgyűjtő udvaron és a szigetekken lehetőség van, mennyi a komposztálható mennyiség stb.);
- b) a hulladékgyűjtő udvarban leadható, illetőleg a gyűjtőszigeten elhelyezhető hulladék fajtái, mennyisége (a gyűjtőszigetekken csak hasznosítható hulladékok helyezhetők el, a hulladékgyűjtő udvarban ezen túl a komposztálható és a lakossági veszélyes hulladék is leadható, természetesen akkor, ha ennek feltételeit megteremtették);
- c) a létesítmények igénybevételének feltételei (szállítás, nyitva tartás, ingyenesség stb.) (a beszállítás lehetőségének ismertetése, pl. gépkocsival, kerékpárral, gyalogosan; minden esetben a nyitva tartás igazodjék a lakosság elfoglaltságaihoz, a leadás pedig minden esetben ingyenes);
- d) a létesítmények használatának előnyei (a leadott mennyiséggel csökken a ház elől elszállítandó mennyiség, a hasznosítható hulladékok szelektálása lehetővé teszi a környezet kisebb mértékű kizsákmányolását);
- e) a káros környezeti hatások megelőzésének módjai (a környezetbe nem kerülhet veszélyes hulladék, kevesebb nyersanyagot kell kitermelni, kisebb lesz a lerakandó vagy égetendő hulladék mennyisége, így költsége);
- f) a hasznosítás lehetőségei, azok várható gazdasági hatásai (tájékoztatás arról, hogy a begyűjtött hulladék hova kerül, melyik összetevőből milyen új terméket készítenek).

4.3 A nem veszélyes hulladékkezelési engedély iránti kérelem tartalmi követelményei

A fejezet elején említett háztartási hulladékok (papír, rongy, műanyag) nem veszélyes hulladéknak minősülnek, így érdemes megvizsgálni, hogy ezen anyagok kezeléséhez milyen követelményeket határozott meg a jogalkotó. Először is meg kell említenünk egy, a hulladékgazdálkodásról szóló törvényben megfogalmazott fontos rendelkezést, miszerint hulladékkezelési tevékenység kizárólag a környezetvédelmi hatóság engedélyével

végezhető.⁵⁷ A nem veszélyes hulladék-kezelési engedély iránti kérelmet pedig az alábbi tartalommal kell benyújtani:

- a) az engedélyt kérő neve, KSH azonosító kódja, telephelyének címe és helyrajzi száma, a telephely EOV koordinátái, érvényes cégbejegyzés vagy vállalkozói igazolvány;
- b) a tervezett kezelési tevékenység megnevezése (begyűjtés, szállítás, előkezelés, tárolás, hasznosítás, ártalmatlanítás);
- c) a kezelni kívánt települési hulladék megnevezése (EWC kódszám a hulladékok jegyzékéről szóló 16/2001. (VII.18.) KöM rendelet szerint), összetétele, mennyisége (t/év), származási helye;
- d) a kezelési technológia, annak műszaki és környezetvédelmi jellemzői (a részletes technológiai leíráson kívül, be kell mutatni a hulladékok kezelés előtti és utáni gyűjtésének módját, a tevékenység során keletkező egyéb hulladékok további kezelésére vonatkozó információkat);
- e) a kezelés telephelyére vonatkozó műszaki jellegű információk;
- f) a tervezett tevékenységgel érintett település megnevezése (mely településeken kívánja végezni a hulladékkezelési tevékenységet ill. a hulladékok begyűjtését, és milyen útvonalon végzi a hulladékok szállítását);
- g) a környezetbiztonságra vonatkozó tervek;
- h) a hulladékkezelést szolgáló műszaki feltételek: a hulladékkezelési tevékenység során felhasznált eszközök, gépek, berendezések bemutatása
- i) rendelkezésre álló pénzügyi eszközök
- j) személyi feltételek: a hulladékkezelési tevékenységet végzők száma, szakképzettsége.

Amennyiben az önkormányzatok a terveknek megfelelően a nem veszélyes hulladékot tüzelési célból hasznosítják, akkor a kérelemnek a következő elemeket is tartalmaznia kell:

- a) a kérelmező hasznosítási technológiájának értékelését a hasznosításra javasolt hulladék összetétele függvényében, különös tekintettel a kezelendő összetevők anyagi minőségére, mennyiségére és koncentrációjára, a kezelés hatásfokának ismertetését;
- b) a hasznosítás során keletkező új hulladékot, illetve a nem hasznosítható, megmaradó hulladék mennyiségét és kezelését;
- c) a hasznosítással előállítani kívánt termék, illetve alapanyag minőségét és környezeti jellemzőit;

⁵⁷ Hgt 14. § (2) bek

- d) a bemutatott technológia anyag- és energiahatékonyságát, valamint a hasznosítás során a környezeti elemeket érő terheléseket;
- e) a hulladékok további kezelésére engedéllyel rendelkező kezelő által kiállított befogadói nyilatkozatokat.

A benyújtott kérelemhez a következő dokumentumok is csatolni kell annak érdekében, hogy a nem veszélyes hulladékok kezelését szabályszerűen és a hatályos jogszabályoknak megfelelően folytassák:

- a) Érvényes cégbejegyzés vagy vállalkozói igazolvány másolata (melyben szerepel a tevékenységi körök között a hulladékkezelés TEÁOR száma);
- b) tulajdoni lap, bérlet telephely esetén a bérleti szerződés ill. a tulajdonos beleegyezése; meghatalmazás, amennyiben az engedélyes helyett képviselője jár el;
- c) a hulladékkezelési tevékenységből fakadó környezeti károk elhárítására szolgáló pénzügyi garancia meglétének igazolása, a garanciaként meghatározott összeg előzetes kalkulációja, kiszámítva a tevékenység nagyságrendjének megfelelően a tevékenység fenntartásához és az esetlegesen bekövetkező környezeti károk elhárításához szükséges összeget (biztosítás, folyószámlán zárolt összegről szóló banki igazolás);
- d) települési folyékony hulladék kezelésének engedélyezése esetén mellékelni kell a vízügyi hatóság döntését, amely meghatározza, hogy a folyékony hulladék melyik szennyvíztisztító telepen helyezhető el;
- e) a települési folyékony hulladék fogadására vonatkozó nyilatkozatok;
- f) érvényes telepengedély határozat.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy a projektben lehetőségként felmerült, a települési hulladék egy részének tüzelési célú felhasználása a hatályos jogszabályok figyelembe vételével és betartásával egyértelműen megvalósítható.⁵⁸

⁵⁸ Sok szempontból hasonló elemzést folytat CSAK Csilla: Hulladékgazdálkodás In: Csák Csilla: Környezetjog I. kötet Novotni Kiadó, Miskolc, 2008. 133-156. p.

5. SZILÁRD BIOMASSZA TÜZELÉSŰ FŰTŐMŰVEK ENGEDÉLYEZÉSE

A projekt kidolgozásának vélhetően legfontosabb és legösszetettebb jogi feladata a biomassza fűtőművek engedélyeztetése. Bonyolult folyamatról van szó, ugyanis a különböző engedélyeket különböző hatóságoktól kell beszerezni. Ebben a fejezetben az engedélyezést, valamint az esetlegesen felmerülő jogi problémákat kívánom bemutatni.

5.1 Engedélyezés folyamata általában

A szilárd biomassza-alapanyagot tüzelő fűtőművek létesítésének és működésének engedélyezési folyamata három önálló, de egymástól nem független eljárásban történik:

1. Környezetvédelmi engedély⁵⁹
2. Építésügyi hatósági engedélyek
3. Magyar Energia Hivatal (MEH) engedélye (távhőszolgáltatáshoz kapcsolódóan)

A beruházó mind a három eljárást külön-külön köteles megindítani a fórumokon. Az egyes eljárások több ponton kapcsolódnak, egyes eljárások a másik eljárás szükséges előzményei:

1. A környezetvédelmi engedélyezési eljárás az építésügyi hatósági eljárás kezdeményezésének szükséges előzménye;
2. Az építési engedély alapján az 5 MW hőteljesítményt meghaladó fűtőmű kivitelezése kizárólag a MEH jogerős engedélye birtokában kezdhető meg.

5.2 Környezetvédelmi engedély

5.2.1 A környezetvédelmi engedélyezés⁶⁰ alapjai

A környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kvt.) értelmében ipari létesítmény létesítése során ún. környezeti hatásvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek tekintetében környezetvédelmi engedély⁶¹, az egységes környezethasználati engedélyezés hatálya alá tartozó tevékenységek tekintetében egységes környezethasználati engedély⁶² beszerzése szükséges. A törvény felhatalmazása alapján a környezeti hatásvizsgálat, illetve egységes környezethasználati engedély hatálya alá tartozó

⁵⁹ Sok szempontból hasonló elemzést folytat CSÁK op. cit 56-71. p.

⁶⁰ Sok szempontból hasonló elemzést folytat BÁNDI Gyula: Környezetvédelmi igazgatás In: BÁNDI Gyula: Környezetvédelmi kézikönyv, Kjk-Kerszöv, Budapest, 2002, 126-176. p.

⁶¹ A környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban Kvt) 66. § a. pont

⁶² Kvt 66. § b. pont

tevékenységeket⁶³ a környezeti hatásvizsgálati és egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII.25.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) határozza meg. A beruházás környezetvédelmi engedélyezésének előzetes tisztázása érdekében a beruházó a környezetvédelmi hatóságnál ún. előzetes vizsgálati eljárás lefolytatását köteles kezdeményezni⁶⁴, mely eljárásban a hatóság megállapítja, hogy az adott beruházás környezeti hatásvizsgálati vagy egységes környezethasználati engedélyezési, vagy más hatósági eljárás hatálya alá tartozik-e.

6.2.2 Engedélyezés hatálya alá tartozó tevékenységek⁶⁵

A rendelet az engedélyezés szempontjából a tevékenységeket három fő csoportba sorolja:

1. Környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységek;
2. Egységes környezethasználati engedélyhez kötött tevékenységek;
3. A hatóság mérlegelésétől függően környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységek (kötelező előzetes vizsgálati eljárás).

A szilárd biomassza-alapanyagokat felhasználó fűtőművek létesítése az 1., 2. illetve 3. kategóriába eshet az alábbiak szerint:

1. Környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységek:
 - Hőerőmű 20 MW villamos teljesítménytől, egyéb égető berendezés 300 MW kimenő hőteljesítménytől;
2. Egységes környezethasználati engedély köteles tevékenység:
 - tüzelőberendezések 50 MWth-ot meghaladó bemenő hőteljesítménnyel;
 - nem veszélyes hulladékok ártalmatlanítását végző telephelyek 50 tonna/nap kapacitáson felül;
 - létesítmények állati tetemek és állati hulladékok ártalmatlanítására vagy újrafeldolgozására 10 tonna/napnál nagyobb kezelési kapacitással;
3. Hatóság mérlegelésétől függően környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységek:
 - hőenergiát termelő létesítmény (gőz és meleg víz előállítása) 50 MW kimenő teljesítménytől;
 - nem veszélyes hulladék hasznosítása 10 ezer t/év kapacitástól;

⁶³ 314/2005. (XII.25.) Korm. rend. 1. §

⁶⁴ 314/2005. (XII.25.) Korm. rend. 3. § (1) bek

⁶⁵ 314/2005. (XII.25.) Korm. rend. 1. §

- Mind az egységes környezethasználati engedély, mind pedig a környezeti hatásvizsgálati eljárás lefolytatása előtt ún. előzetes vizsgálati eljárást kell lefolytatni.

5.2.3 Illetékes hatóság

A környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet alapján az engedélyezési eljárás lefolytatására a környezetvédelmi⁶⁶, természetvédelmi⁶⁷ és vízügyi felügyelőség⁶⁸ (továbbiakban: Felügyelőség) rendelkezik hatáskörrel. A Felügyelőség az eljárásába – szakkérdés felmerülésétől függően – a következő szakhatóságokat köteles bevonni:⁶⁹

1. fővárosi és megyei kormányhivatal illetékes megyei népegészségügyi szakigazgatási szerve;
2. Országos Tisztifőorvosi Hivatal Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság;
3. fővárosi és megyei kormányhivatal kulturális örökségvédelmi irodája
4. érintett települési önkormányzat jegyzője;
5. termőföld minőségi védelme esetében a megyei kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága, erdő esetében a megyei kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága;
6. körzeti földhivatal, több körzeti földhivatal illetékességi területét érintő esetekben a megyei kormányhivatal földhivatala, a fővárosban a fővárosi kormányhivatal földhivatala;
7. Bányakapitányság;
8. Országos Atomenergia Hivatal;
9. illetékes állami főépítész.

5.2.4 Eljárásrendre vonatkozó fontosabb szabályok:

A beruházó az eljárás megindítása érdekében a kérelmet mellékleteivel együtt 8 nyomtatott példányban köteles előterjeszteni, és 2009. október 1. napjától elektronikus adathordozón is

⁶⁶ 347/2006. (XII.23.) Korm. rend. 8.§

⁶⁷ 347/2006. (XII.23.) Korm. rend. 13. §

⁶⁸ 347/2006. (XII.23.) Korm. rend. 17.§

⁶⁹ 314/2005. (XII.25.) Korm. rend. 4. sz. melléklet

köteles rendelkezésre bocsátani.⁷⁰ A Felügyelőség ügyintézési határideje eljárásoktól függően az alábbiak szerint alakul:

1. előzetes környezetvédelmi vizsgálat: 33, illetve 45 munkanap (közmeghallgatás esetén);
2. környezetvédelmi engedély megszerzésére irányuló eljárásban (környezeti hatásvizsgálat⁷¹): legfeljebb 3 hónap;
3. egységes környezethasználati engedély⁷²: 3 hónap.

A Felügyelőség által lefolytatott eljárások szolgáltatási díja eljárás típusoktól függően az alábbiak szerint alakul a 33/2005. (XII.27.) KvVM rendelet alapján:

1. környezetvédelmi engedélyezési (környezeti hatásvizsgálati) eljárás, és egységes környezethasználati engedélyezést megelőző előzetes vizsgálat: 250.000,- Ft;⁷³
2. kötelező környezeti hatásvizsgálati eljárás (hőerőmű 20 MW villamos teljesítménytől, egyéb égető berendezés 300 MW kimenő hőteljesítménytől): 2.250.000,- Ft;⁷⁴
3. egységes környezethasználati engedély alá tartozó tevékenységek:
 - tüzelőberendezések 50 MWth-ot meghaladó bemenő hőteljesítménnyel: 1.500.000,- Ft;⁷⁵
 - nem veszélyes hulladékok ártalmatlanítását végző telephelyek 50 tonna/nap kapacitáson felül: 2.100.000,- Ft;⁷⁶
4. a Felügyelőség előzetes döntése alapján szükséges környezeti hatásvizsgálati eljárás:
 - hőenergiát termelő létesítmény (gőz és melegvíz előállítása) 50 MW kimenő teljesítménytől: 1.500.000,- Ft;⁷⁷
 - nem veszélyes hulladék hasznosítása 10 ezer t/év kapacitástól: 1.200.000,- Ft;⁷⁸

⁷⁰ 314/2005. (XII.25.) Korm. rend. 3. § (2) bek, 7. § (2) bekezdés és 18. §

⁷¹ A környezeti hatásvizsgálatról lásd bővebben FODOR László: Környezeti hatásvizsgálat In: FODOR László: Integratív környezetjog az Európai Unióban és Magyarországon, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2000, 31-34. p.

⁷² A terület feldolgozása kapcsán lásd még FODOR László: Egységes környezethasználati engedély és környezetvédelmi felülvizsgálat In: FODOR László: Környezetjog, Lícium Art Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., Debrecen, 2006, 110-119. p.

⁷³ 33/2005. (XII. 27.) KvVM rend. 1. melléklet I. 54. pont

⁷⁴ 33/2005. (XII. 27.) KvVM rend. 1. melléklet II. 8.1 pont

⁷⁵ 33/2005. (XII. 27.) KvVM rend. 1. melléklet III. 1. pont

⁷⁶ 33/2005. (XII. 27.) KvVM rend. 1. melléklet III. 1.1 pont

⁷⁷ 33/2005. (XII. 27.) KvVM rend. 1. melléklet IV. 10.1 pont

⁷⁸ 33/2005. (XII. 27.) KvVM rend. 1. melléklet IV. 18.2 pont

5.2.5 Környezetvédelmi engedély helye az egész engedélyezési folyamatban:

A környezetvédelmi engedélyezési eljárás az építésügyi hatósági eljárás szükségszerű előzménye, tekintettel arra, hogy azt már elvi építési engedély iránti kérelemhez is csatolni kell.⁷⁹

5.2.6 Sajátos szakhatósági kérdés: településrendezési tervvel való összhang

A Felügyelőség a 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet alapján köteles az állami főépítést szakhatóságként bevonni az engedélyezés alá eső létesítménynek a területrendezési tervekkel való összhangja tekintetében, ha az engedély iránti kérelem területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló jogszabály szerinti országos vagy térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatok és egyedi építmények megvalósítására, valamint azok jelentős módosítására irányul.⁸⁰

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet 7. sz. melléklet II./A 1.3. pontja értelmében az 50 MW feletti névleges teljesítőképesség feletti erőművek, országos és térségi jelentőségű elemnek, illetve az 5 MW teljesítőképességet meghaladó kiserőművek (azaz legfeljebb 50 MW teljesítőképességű) térségi jelentőségű elemnek minősülnek⁸¹. Ennek értelmében valamennyi 5 MW teljesítményt meghaladó erőmű esetében szükséges az állami főépítész szakhatósági hozzájárulásának a beszerzése a területrendezési tervekkel való összhang tekintetében.

Az állami főépítész „szakhatósági hozzájárulásával” összefüggésben egyúttal szükséges rámutatni, hogy az országos területrendezésről szóló 2003. évi XXVI. törvény (9./B§), illetve a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (23./D §) lehetőséget biztosít az állami főépítész részére, hogy a rendezési tervben nem szereplő országos, illetve térségi jelentőségű elemnek minősülő létesítmények tekintetében területfelhasználási engedélyt adjon ki⁸², ami a 76/2009. (IV.8.) Korm. rendelet alapján

⁷⁹ 314/2005. (XII.25.) Korm. rend. 5. § (2) bek cb) pont

⁸⁰ 347/2006. (XII.23.) Korm. rend. 4. sz. melléklet 9. pont

⁸¹ 218/2009. (X. 6.) Korm. rend. 7. sz. melléklet II./A 1.3. pont

⁸² 2003. évi XXVI. törvény 9/B §, 1996. évi XXI. törvény 23/D §

legfeljebb 5 évig⁸³, illetve az engedélynek megfelelő területrendezési terv elkészültéig hatályos.

Bár a 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet alapján formailag szakhatósági hozzájárulásról van szó, tartalmát tekintve egy olyan hatósági döntésről, ami a környezetvédelmi engedélyezés előfeltételének tekinthető.

5.3 Építési engedély

5.3.1 Az építésügyi engedélyezés alapjai

A szilárd biomasszát tüzelő erőművek építésügyi engedélyezését alapvetően meghatározza a biomassza-tüzelés energiahasznosítási módja. Amennyiben a szilárd biomassza tüzelése kizárólag hőtermelési célt szolgál –villamosenergia-termelés nélkül – a létesítmény építésügyi hatósági eljárására az Épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban) és annak végrehajtási rendeletei az irányadóak, mindazonáltal a hőtermelési és hőszolgáltatási berendezés védelmét közvetlenül szolgáló építmény tekintetében speciális építésügyi hatóság van kijelölve.

5.3.2 Általános építésügyi engedélyezési eljárások

5.3.2.1 Illetékes hatóság

A kizárólag hőtermelési célú létesítmény építésügyi engedélyezési eljárása két építésügyi hatóság között oszlik meg: Egyrészt a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalról és a területi mérésügyi és műszaki biztonsági hatóságokról szóló 320/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet a 0,5 MW-nál nagyobb hőteljesítményű hőtermelési és hőszolgáltatási berendezés (ideérve a fűtőművet is) védelmét közvetlenül szolgáló építmény tekintetében építésügyi hatósággként a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalt, illetve annak területi mérésügyi és műszaki biztonsági hatóságát jelöli ki.⁸⁴ Másrészt a hőtermelési és hőszolgáltatási berendezés védelmét közvetlenül nem szolgáló építmény tekintetében az építésfelügyeleti hatóságok kijelöléséről és működési feltételeiről szóló 343/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet értelmében az önkormányzat jegyzője az illetékes építésügyi hatóság.⁸⁵

⁸³ 76/2009. (IV. 8.) Korm. rend. 4. § (6) bek

⁸⁴ 320/2010. (XII. 27.) Korm. rend. 13.§ (1) bek

⁸⁵ 343/2006. (XII. 23.) Korm. rend. 1.§

5.3.2.2 Eljárásrend

Az egyes eljárások szabályait az építésügyi hatósági eljárásokról és az építésügyi hatósági ellenőrzésről szóló 193/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet határozza meg.

1. Elvi építési engedély

Az építési engedély iránti kérelem benyújtása előtt az építésügyi hatóságtól elvi építési engedély kérhető, amely egy évig hatályos, építési tevékenység végzésére azonban nem jogosít.⁸⁶

2. Építési engedély

Az építésügyi hatóság az építési engedélyezés és az egyszerűsített építési engedélyezés során azt vizsgálja, hogy a tervező a település beépítésének jellegét, sajátos építészeti arculatát a tervezett építmény, épületegyüttes (építményrész) elhelyezése és kialakítása, tervezése során figyelembe vette-e, az építményt a környezetébe és a tájba illeszkedően helyezte-e el.⁸⁷ Az építési engedély hatályát veszti, ha a jogerőssé válásának napjától számított két éven belül az építési tevékenységet nem kezdték meg.⁸⁸ Az építésügyi hatóság ügyintézési határideje: építési engedélyezési eljárásban: 45 munkanap⁸⁹

3. Bejelentés köteles tevékenységek

Bejelentés köteles tevékenységek esetén az építés a bejelentés megtételével együtt megkezdhető. Az építésügyi hatóság a bejelentésben foglaltakat nyilvántartásba veszi és a tevékenység folytatásának vagy megvalósításának jogszerűségét az éves építésügyi hatósági ellenőrzés keretében a helyszínen ellenőrzi.⁹⁰

4. Használatbavételi engedély/bejelentés

Az építtetőnek az építmény rendeltetésszerű és biztonságos használatra alkalmassá válásakor - a használatbavétel előtt - kell kérelmezni a használatbavételi engedélyt, illetve a használatbavételt bejelenteni.⁹¹

5.3.3 Az építésügyi hatósági eljárás illeték-, díjvonzata:

A Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal műszaki biztonsági, valamint hatáskörébe utalt építésügyi hatósági eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról szóló 20/2010.

⁸⁶ 193/2009. (IX. 15.) Korm. rend. 25.§ (1) bek

⁸⁷ 193/2009. (IX. 15.) Korm. rend. 28.§ (4) bek

⁸⁸ 193/2009. (IX. 15.) Korm. rend. 23.§ (2) bek a) pont

⁸⁹ 193/2009. (IX. 15.) Korm. rend. 28.§ (2) bek

⁹⁰ 193/2009. (IX. 15.) Korm. rend. 45/D.§ (1)-(2) bek

⁹¹ 193/2009. (IX. 15.) Korm. rend. 35.§ (2) bek

(XII. 31.) NGM rendelet határozza meg - többek között - a Hivatalnak a sajátos energiaellátási építmények létesítési és használatba vételi engedélyezésével összefüggő, távhőellátáshoz kapcsolódó hőtermelő létesítmény (fűtőmű) eljárási díjait:⁹²

- 5 MW-ig 100 000 Ft;
- 5 MW felett 10 MW-ig 125 000 Ft;
- 10 MW felett 50 MW-ig 215 000 Ft;
- 50 MW felett 250 000 Ft.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény alapján az építésügyi hatósági eljárás illeték vonzata az alábbiak szerint alakul új, nem lakóépület építési engedélye esetén:⁹³

- önálló rendeltetési egységenként 250 m² hasznos alapterületig 20.000,- Ft;
- 250 m²-nél nagyobb hasznos alapterületű önálló rendeltetési egységenként 100.000,- Ft.

Műtárgy építése esetén, ha annak mérete alapterületben kifejezhető, minden megkezdett 100 m²-ként 10.000,- Ft, ha jellemzően hosszban kifejezhető, akkor folyóméterenként 1.000.-Ft.⁹⁴

A használatba vételi engedély kiadása iránti eljárásban az építési engedélyre irányadó eljárási illetékekkel megegyező mértékű eljárási illetéket kell fizetni.

5.4 A Magyar Energia Hivatal (MEH) engedélye

5.4.1 Engedély-kategóriák:

A MEH az 5 MW vagy annál nagyobb névleges hőteljesítményű távhőtermelő létesítmény létesítése, bővítése, átalakítása, teljesítményének növelése és csökkentése, a tüzelő anyagának megváltoztatása tekintetében létesítési engedélyt ad ki.⁹⁵ A MEH a létesítmény megvalósulását, valamint az üzembehelyezési eljárás lefolytatását követően határozatlan időre külön működési engedélyt ad ki.⁹⁶ Az 5 MW-nál kisebb névleges hőteljesítményű létesítményre csak távhőtermelői működési engedélyt kell kérni és kiadni.⁹⁷

5.4.2 Eljárásrendre vonatkozó fontosabb szabályok:

⁹² 20/2010. (XII. 31.) NGM rend. melléklete

⁹³ Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban Itv) melléklet XV. rész 1. ca) pont

⁹⁴ Itv melléklet XV. rész 1. cc) pont

⁹⁵ A távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény (továbbiakban Tszt) 12.§ (2) bek

⁹⁶ Tszt 15.§ (1) bek

⁹⁷ Tszt végrehajtásáról szóló 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rend. 6.§ (2) bek

A Hivatal ügyintézési határideje: 3 hónap.⁹⁸ A 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelet alapján a hőtermelő létesítmények létesítési engedélyezési eljárásban kijelölt szakhatóságok⁹⁹:

1. Nemzeti Közlekedési Hatóság Útügyi, Vasúti és Hajózási Hivatala;
2. környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség;
3. fővárosi és megyei kormányhivatal kulturális örökségvédelmi irodája;
4. tűzvédelmi szakhatóság.

A szakhatóságok bevonásán túl a beruházónak az engedély iránti kérelemhez mellékelnie kell a távhőszolgáltatóval kötött kereskedelmi szerződést is. Hőtermelő létesítményhez létesítési engedély kiadása és meghosszabbítása iránti, termelői működési engedély kiadása iránti engedélyezési eljárás igazgatási és szolgáltatási díja a 91/2007. (XI.20.) GKM rendelet alapján (teljesítő képességtől függően)¹⁰⁰:

- 5 MW-nál kisebb hőteljesítmény esetén 200.000,- Ft;
- 5 MW – 50 MW hőteljesítmény esetében: 500.000,- Ft;
- 50 MW fölött – 200 MW hőteljesítmény esetében: 2.000.000,- Ft;
- 200 MW-nál nagyobb hőteljesítmény esetében: 5.000.000,- Ft.

5.4.3 Távhőtermeléshez kapcsolódó engedélyek helye az eljárásban:

A távhőtermelői létesítési engedély szükségszerű előzménye a jogerős környezetvédelmi engedély. Az 5 MW vagy annál nagyobb névleges hőteljesítményű távhőtermelő létesítmény esetében a létesítési engedély a kivitelezés megkezdésének az előfeltétele. A távhőtermelői működési engedély a létesítmény használatba vételének az előfeltétele.

Összefoglalva megállapítható, hogy az engedélyezések időben jelentősen elhúzódnak, melynek jelentős része arra vezethető vissza, hogy a szakhatóságok a jogszabályban előírt határidőt nem tartják be, a főhatóságok pedig a szakhatósági állásfoglalás bevárása nélkül nem hoznak határozatot. Megoldási javaslatként érdemes lenne a hálózat csatlakozási szerződés megkötésének folyamatát rendeleti szinten szabályozni, ideértve a határidők és a szükséges taxatív előfeltételek rögzítését. Továbbá szükséges lenne a hatósági és szakhatósági eljárási határidők zárt rendszerét létrehozni.¹⁰¹

⁹⁸ Tszt 7.§ (2) bek

⁹⁹ 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rend. 1. számú melléklete

¹⁰⁰ 91/2007. (XI. 20.) GKM rend. 1. melléklet III. rész 1. pont

¹⁰¹ ENERGIA KLUB: Megújuló alapú energiatermelő berendezések engedélyezési eljárása, kutatási jelentés, Budapest, 2010. május (készült a Dr. Lengyel Attila Ügyvédi Iroda bevonásával a Magyar Energia Hivatal megbízásából)

6. KÖRNYEZETVÉDELEM

A mai világban egyre elterjedtebb a környezetszennyező életmód. A projekt megvalósítása érdekében legfontosabb feladat a környezet védelme. Az egyes szabályok¹⁰² betartásával meg kell óvnunk környezetünket, ezért ebben a fejezetben a legfontosabb intézkedéseket fogom megvizsgálni.

6.1 Levegővédelem¹⁰³

A biomassza - a szén, kőolaj és a földgáz után - a világ negyedik legnagyobb energiaforrása. A fejlődő országokban mintegy 35-40 százalékát képezi a felhasznált energiának.¹⁰⁴ A biomassza energetikai felhasználásánál azt a nagy előnyt szükséges kiemelni, hogy "CO₂-semleges". Elégetésükkor (vagy származékaik elégetésekor) csak annyi szén-dioxid termelődik, amennyit a növény a fotoszintézis során felhasznált. Természetesen a termelésüknek, begyűjtésüknek, előkészítésüknek illetve szállításuknak van energiaszükséglete - ezen keresztül bizonyos mértékű CO₂ kibocsátással számolni kell. Ezért törekedni kell a következők szempontok betartására:

- A melléktermékeket, hulladékokat lehetőleg a keletkezési formájukban szükséges hasznosítani, hogy minél kisebb legyen a pótlólagos energia és költségráfordítás.
- Az eltűzelésre történő előkészítés - ha csak egyéb indok nem merül fel - az aprításos (faapríték készítés, bálabontás) illetve a bálázáson kívül egyéb energiaigényes műveletre ne terjedjen ki.
- Az energetikai célú növénytermesztésnél törekedni kell a minél kisebb energiainputot igénylő termeléstehnológiák alkalmazására.
- Felhasználásukra lehetőleg a keletkezési helyük közelében kerüljön sor. Szállításuk során a 15-20 km távolságot lehetőleg ne haladják meg. (csak gazdaságossági szempontból természetesen, ennél nagyobb távolságok is indokoltak lehetnek).¹⁰⁵

A témát érintő legújabb Kormányrendelet egyik célja a levegőszennyezés csökkentése.¹⁰⁶ A megvalósítás érdekében csökkenteni szükséges a helyhez kötött forrásokból származó kibocsátást azáltal, hogy a szennyező anyagot kibocsátó, kis és közepes méretű helyhez kötött

¹⁰² A terület feldolgozása kapcsán lásd még BÁNDI Gyula: A környezetjog különös része - egyes szabályozási területek In: BÁNDI Gyula: Környezetjog, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 355-529. p.

¹⁰³ A terület részletes feldolgozása kapcsán lásd CSÁK op. cit. 116-133. p.

¹⁰⁴ BIOMASSZA ERŐMŰVEK EGYESÜLÉSE: Energiahordozók levegőszennyezése in: <http://www.biomasszaeromuvek.hu/kornyezetvedelem> (letöltés dátuma 2011. szeptember 18.)

¹⁰⁵ DR. TÓTH Péter - DR. BULLA Miklós: Energia és környezet 241-242 oldal In: gyorijegyzet.uw.hu (letöltés dátuma 2011 szeptember 24.)

¹⁰⁶ 306/2010. (XII. 23.) Korm. rend. I. melléklet 13. pont

tüzelőberendezéseket (ideértve a biomassza eltüzelésére szolgálókat is) kibocsátáscsökkentő berendezéssel lássák el, vagy pedig cseréljék ki azokat.¹⁰⁷

6.2 Vízvédelem¹⁰⁸

A szennyvízelhelyezés és az iszaphasznosítás lehetőségének megteremtése és előmozdítása révén az energia céljára szolgáló növények termesztése előnyösen befolyásolja a felszíni vizek védelmét, hiszen az ilyen területeken elhelyezett és megtisztuló szennyvizek, valamint a szennyvíziszapok már semmiképpen nem terhelik és nem veszélyeztetik az élővizeket.

A termőterületek növényi borítása azáltal is hozzájárul a felszíni vizek védelméhez, hogy megakadályozza a talajrézecskek és a hozzájuk tapadó egyéb anyagok (például kemikáliák) elsodrását és a vizekbe jutását, ezáltal csökkentve a vizek szerves anyagokkal és növényi tápanyagokkal való szennyezését, valamint feliszapolódását.¹⁰⁹

6.3 Talajvédelem

A biomassza-termelés a talaj ésszerű megművelését, a termőterület növényállománnyal való borítását segíti elő, ez pedig az erózió (szél- és vízerózió) elleni védekezés egyik fontos eszköze, ezáltal előnyösen járul hozzá a talajvédelemhez.

Az energianövények termesztése nemcsak lehetővé teszi, de elő is segíti, hogy az ilyen termőterületek¹¹⁰ biztonságos elhelyezőivé és hasznosítóivá váljanak olyan hulladékoknak és melléktermékeknek (hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap), amelyek egyébként terhelői lennének a környezetnek, illetve amelyeknek másfajta mezőgazdasági elhelyezése és hasznosítása az élelmiszerlánc potenciális szennyezését okozná, végső soron az ember egészségét is veszélyeztethetné. A bioenergia-hordozók termesztése jól összekapcsolható a másodlagos biomassza körébe tartozó összes melléktermék ártalommentes és környezetbarát mezőgazdasági hasznosításával.

¹⁰⁷ 306/2010. (XII. 23.) Korm. rend. I. melléklet 13.1 pont

¹⁰⁸ A terület részletes feldolgozása kapcsán lásd CSÁK op. cit. 100-116. p.

¹⁰⁹ DR BARÓTFI István: A biomassza, mint alternatív energiaforrás 5. p. in: <http://www.okotaj.hu/szamok/06/korny4.html> (letöltés dátuma 2011. szeptember 24.)

¹¹⁰ A terület részletes feldolgozása kapcsán lásd CSÁK op. cit. 85-100. p.

Kedvező környezeti hatás az is, hogy a bioenergia-hordozók termelésével és hasznosításával¹¹¹ a mezőgazdasági termelők jórészt vagy teljesen függetleníteni tudják magukat a fosszilis energiahordozóktól és a velük gyakran együtt járó, rendszerint kiszámíthatatlanul jelentkező árváltozásoktól.¹¹²

6.3.1 Az energetikai ültetvények létesítésének és üzemeltetésének szempontjai

Az évelő, lágyszárú energiaültetvények telepítéséről¹¹³ szóló 71/2007. (VII.27.) FVM rendelet és a fás szárú energetikai ültetvényekről szóló 71/2007. (IV.14.) FVM rendelet szerint a védett természeti területen, valamint a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területeken a külön jogszabályban meghatározott invazív fajok fás szárú energetikai ültetvényként történő telepítése¹¹⁴ nem engedélyezhető.¹¹⁵ Fontos követelmény, hogy energetikai célú ültetvények létrehozása csak a természetvédelmi technológiának megfelelő jelenleg is szántóföldi művelés alatt álló mezőgazdasági területeken történjen. Ennek értelmében a természetvédelmi oltalom alatt álló élőhelyeken, valamint a nem védett, de érzékeny területeken ne létesüljenek intenzív technológiájú ültetvények.

Az Erdészeti Igazgatóság a kérelemről a telepítéshez alkalmazni kívánt faj és fajta tulajdonságainak és az ökoszisztémára gyakorolt hatásának vizsgálatát követően a termőhelyi adottságok figyelembevételével dönt.¹¹⁶ A telepítendő fajták megválasztásakor tehát figyelembe kell venni a területi sajátosságokat, földrajzi adottságokat. Előnyben kell részesíteni az őshonos és kizárni a génmódosított, valamint az agresszív terjedésre hajlamos fajokat. A fajtaválasztásnál figyelembe kell venni az ültetvény későbbi felszámolhatóságát annak érdekében, hogy az élelmiszertermelésre a későbbiekben is lehetőség legyen. Az energetikai célú növénytermesztésben olyan fajokat kell alkalmazni, amelyek esetében sok éves termelési tapasztalataink vannak.¹¹⁷

¹¹¹ Sok szempontból hasonló elemzést folytat GARAY Péter – KOZÁK Anita – MÉDER Zsombor – NYÁRS Levente – RADÓCZNÉ KOCIS Teréz: A biomassza hasznosítása Magyarországon (Agro Napló 2010/07)

¹¹² DR. BARÓTFI István: A biomassza, mint alternatív energiaforrás in: <http://www.okotaj.hu/szamok/06/korny4.html> (letöltés dátuma: 2011. szeptember 24.)

¹¹³ A terület feldolgozása kapcsán lásd még DR. GOCKLER Lajos: Fás szárú energiaültetvények a mezőgazdaságban (Mezőgazdasági Technika 2011. 01. 19)

¹¹⁴ Sok szempontból hasonló elemzést folytat DR. GYURICZA Csaba - DR. ALEXA László: Fás szárú energianövények termesztésének lehetőségei Magyarországon I. (Agro Napló 2007/09)

¹¹⁵ 71/2007. (VII.27.) FVM rend. és 71/2007. (IV.14.) FVM rend. 3.§ (4) bek.

¹¹⁶ 71/2007. (VII.27.) FVM rend. és 71/2007. (IV.14.) FVM rend. 4.§ (2) bek.

¹¹⁷ A MAGYARORSZÁGI KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI SZERVEZETEK ÁLLÁSFOGLALÁSA: A szilárd biomassza erőműi felhasználásának természet- és környezetvédelmi szempontjairól 1. p.

Az ültetvény művelése során minimalizálni kell a műtrágya- és a növényvédőszer felhasználást. Az ültetvények telepítésekor fontos szempont a biodiverzitás megőrzése. A monokultúrák kialakítása ellen többféle fajta alkalmazásával és a táj mozaikosságának megőrzésével kell védekezni.

6.3.2 Energiaerdők telepítése a környezetvédelem elősegítése érdekében

A magyar környezetvédelemnek egyik fontos lehetősége az energiaerdő-telepítés. Az energiatakarékosság, a környezetgazdálkodás, a hulladék újrafeldolgozása és -felhasználása az aktív környezetvédelem elengedhetetlen eleme.

- A magyar energiamérlegben ökonómiai és ökológiai okok miatt a biomassza szerepe nő.
- A biomassza energetikai célra történő termesztése és felhasználása egyre inkább az erdőgazdálkodás gazdasági lehetőségévé válik.
- Felveti az agro-erdészet, illetve az energiatermelő agrárágazat megteremtésének, illetve kibővítésének igényét.
- A magánvállalkozásban az energiaerdő telepítése (elsősorban támogatással, esetleg igen kedvező hitellel) már rövidtávon anyagi előnyt is jelent.¹¹⁸

6.3.3 Az erdészeti fakitermelésből származó faanyag hasznosításának szempontjai

Erdészeti biomassza energetikai célú hasznosítása csak a hosszú távú környezetvédelmi kockázatok feltárásával és kezelésével fogadható el megújuló energiaforrásként. A civil szervezetek azt tapasztalják, hogy a kockázatokat az illetékes hatóságok nem vizsgálták megfelelően. A biomassza erőművek, kis mértékben ugyan, de védett erdőkből származó fát is használnak. Nem tartjuk zöld energiának a védett erdőből, energetikai felhasználás céljából kitermelt fa elégetésével nyert energiát.

Művelt erdeinkben különös figyelmet kell fordítani a szükséges holtfa mennyiségének biztosítására, mivel a holtfának nagyon fontos szerepe van a biológiai sokféleség megőrzésében. Lebomlásával biztosítja a talaj természetes tápanyag-utánpótlását.

A vágástéri apadék gyűjtése csak olyan mértékben fogadható el, amely nem csökkenti a talaj termőképességét, valamint tápanyag-ellátottságát. Az erdészeti biomassza hasznosításhoz

¹¹⁸ PROF. DR. MAROSVÖLGYI Béla: Energetikai ültetvények létesítése és hasznosítása, Konferencia Kiadvány, Keszthely, 1998. 298-303. p.

szükséges infrastruktúra kiépítése és működtetése során minimalizálni kell a káros természeti-környezeti hatásokat.

Az energiatermelés céljára felhasznált erdészeti biomassa jelentős aránya nem a hazai erdőkből, hanem olyan országokból származik, amelyekben köztudottan gyenge az erdészeti valamint a természetvédelmi kontroll. Ezért olyan feltételek kidolgozását szorgalmazzuk, amelyek segítségével ki lehet szűrni a nem fenntartható gazdálkodásból származó biomasszát.¹¹⁹

6.4 Negatív környezeti hatások

Ha kiemeljük a környezeti (ökológiai) kérdéseket, akkor alapvető kritérium számunkra az, hogy minden lehetséges úton arra törekedni, hogy minimalizáljuk a biomassa energia célú előállításának és felhasználásának negatív környezeti hatásait, illetőleg maximalizáljuk a lehetséges környezeti előnyeit. A már említett számos pozitív hatás mellett tehát számolni kell a biomassa negatív környezeti hatásaival is. A biomassa eltüzelése során nagy mennyiségű kén- és szén-dioxid keletkezik, ami fokozza az ózonréteg elvékonyodását. A biomasszával működő erőművek kén-dioxid-kibocsátása 78-91-szer nagyobb a barnaszén-tüzelésű, 22-szer a feketeszén-tüzelésű és 20-szor a földgáztüzelésű erőművek kibocsátásánál.¹²⁰

Az intenzív mezőgazdasági technológiák terjedése degradálja a természeti erőforrásokat, valamint az energianövények termesztése céljából hátrányosan hat a környezetünkre, hogy a természeti területeket szántóföldi művelésbe vonják. Ezzel együtt a helyi sajátosságokhoz nem illeszkedő növényfajták, illetve társítások meghonosításával csökken a biodiverzitás is. A talajerózió erőteljesen megnövekedik (a szél és az esőzések következtében, amit az éghajlatváltozás felerősít), valamint a nagy súlyú gépek miatti talajstruktúra-rombolás következik be.¹²¹ Egyes biomassa tüzelőanyagok nagyobb mennyiségben tartalmaznak bizonyos nem kívánatos alkotóelemeket, mint a fosszilis tüzelőanyagok. A szalmában például

¹¹⁹ A MAGYARORSZÁGI KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDŐ SZERVEZETEK ÁLLÁSFOGLALÁSA: A szilárd biomassa erőműi felhasználásának természet- és környezetvédelmi szempontjairól 1-2. p.

¹²⁰ PAP Éva: Környezetbarát felhasználás avagy a megújuló energiaforrások általános jellemzése, az Európai Unióban és hazánkban betöltött szerepe 12. p.

¹²¹ DINYA op. cit. 1.p.

jóval több klór és kálium van, mint a szénben, minek következtében a hasznosító berendezések korróziós folyamata felgyorsul.¹²²

Növekszik a talaj és az elővizek elsavanyosodásának mértéke (vegyszerek felhalmozódása a talajban és a felszíni vizekben)¹²³, a növekvő méretű öntözés miatt vízellátási problémák és a talajok szikesedése lép fel. A biogén tüzelőanyagok víztartalma nagyobb, mint a fosszilis szilárd tüzelőanyagoké, ezért égetésükkor nagyobb mennyiségű vízpára jut a környezetbe.¹²⁴

6.5 Környezeti hatásmérleg javítása¹²⁵

Annak érdekében, hogy a biomassza növekvő arányú energetikai felhasználásának környezeti hatásmérlegét optimalizáljuk, az EU-ban kemény környezeti kritériumok bevezetését javasolják:

- néhány speciális helyzetű tagállamot leszámítva a mezőgazdasági terület legkevesebb 30%-án környezetbarát gazdálkodás (organic farming) megvalósítása 2030-ig;
- a jelenleg intenzíven művelt földterület 3%-ának kivonása a termelésből „ökológiai kompenzáció” jogcímen;
- az extenzív módon művelt földterületek további fenntartása;
- bioenergetikai célú növények termesztése minimális környezetterhelést garantáló feltételek mellett.

¹²² PAP op. cit. 12. p.

¹²³ DINYA op. cit. 1.p.

¹²⁴ PAP op. cit. 12.p.

¹²⁵ DINYA op. cit. 1.p.

7. A PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁBAN RÉSZTVEVŐ SZAKEMBEREK

Fontos összefoglalni, hogy a csernelyi projekt egyes lépéseire milyen szakemberek szükségesek annak érdekében, hogy probléma nélkül megvalósítható legyen a csernelyi biomassza alapú fűtőmű létrehozása.

A legelső lépés a kérdőíves felmérés volt. Magához a felmérés elvégzéséhez nem volt szükség szakemberekre, ugyanis ezt mi, a Miskolci Egyetem hallgatói és oktatói végeztük el 2011 nyarán. Viszont a kérdőívek megalkotásához és kiértékeléséhez szociológus és antropológus szakemberekre volt szükség, a projektben ez a feladat őket terhelte. A második, átfogóbb riportot már kizárólag a Bölcsészettudományi Kar hallgatói és oktatói végezték el, mivel ehhez a feladathoz gyakorlott személyekre volt szükség.

Ahogy már korábban említettem, a projekt készítőinek elképzelése szerint a biomassza előállítására két lehetőség merül fel. Egyrészt az energianövények termesztése, valamint a fás- és lágyszárú növények háztartásokból való beszerzése. Másrészt pedig a település háztartásaiban keletkező kommunális hulladék felhasználása.

Az energianövények termesztéséhez kapcsolódó első lépés az alkalmas földterületek lefelmérése, amely feladatot egy földmérő-térképész szakember végezte el. Legfontosabb, a projekt megvalósításához elengedhetetlen feladatai továbbá a földmérési és közmű adatok gyűjtése, a mérőcsoport munkájának irányítása, részletes felmérés készítése, a terepi mérések feldolgozásával digitális térkép előállítása, Földhivatali földmérési feladatok végzése, végül pedig térképi adatszolgáltatás végzése.

A negyedik fejezetben említett, az energianövények termesztésére alkalmas termőföldekre vonatkozó szerződések és az egyéb szerződések megkötéséhez is ügyvédi ellenjegyzés szükséges. A szerződés ellenjegyzésével az ügyvéd egyrészt azt igazolja, hogy az ellenjegyzett szerződés a felek kinyilvánított akaratának és a jogszabályoknak megfelel, másrészt az ügyvéd azt igazolja, hogy a szerződésben megjelölt felek a szerződést saját kezűleg, az ügyvéd előtt vagy az ügyvéd helyettese előtt írták alá. Az ügyvéd nem ellenjegyezhet olyan szerződést, amit nem ő szerkesztett, és amit nem előtte vagy helyettese előtt írtak alá. Az ügyvédi ellenjegyzés lényege tehát az, hogy az ügyvéd szerkeszti az okiratot, az ügyvéd felel annak szakszerűségéért és hitelességéért. Az ügyvédi ellenjegyzéssel

ellátott szerződés megteremti az ügyvéd fokozott anyagi és erkölcsi felelősségét. Az ügyvéd ellenjegyzése nem egy egyszerű aláírás, hanem annál sokkal több, annak állítása, hogy az ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott szerződés jogszerű, és ezért az ügyvéd teljes felelősséget vállal. Az ügyvédi ellenjegyzéshez nem elegendő az ügyvéd egyszerű aláírása, hanem az ügyvédnek az erre való jogosultságát is igazolnia kell. Ezt szolgálja a sorszámmal ellátott, az ügyvédi kamaráknál regisztrált ügyvédi szárazbélyegző. Az ügyvédi bélyegző használata nélkül az ügyvéd aláírása nem minősül ügyvédi ellenjegyzésnek.

A hulladékgazdálkodással kapcsolatos feladatokat hulladékgazdálkodási szakember látja el. Feladatkörébe tartozik többek között, hogy nyári és téli hulladékanalízist végezzen, korszerű ipari és mezőgazdasági technológiáknál keletkező hulladékok kezelését végezze el, hulladékkezelési technológiákat dolgozzon ki és alkalmazzon, gazdálkodó egységek hulladékrendszerének dolgozza ki, hulladékgazdálkodással kapcsolatos szakanyagok készítsen, hulladékgazdálkodási rendszereket alkalmazzon a gyakorlatban, valamint ezeket a rendszereket elemezze.

Önkormányzati rendelet létrehozásában nagy szerepet játszik a Titkársági Osztály, amelynek vezetését a humán iroda vezetője látja el. A Titkársági Osztály fő feladatai a képviselő-testület és az önkormányzati bizottságok működésének segítése, a tisztségviselők ügyeinek döntésre való előkészítése, a törvényesség biztosítása, valamint az önkormányzati rendelet-tervezetek készítése

A projekt megvalósítását elősegítő pénzek előteremtése érdekében különböző hazai és Európai Unió pályázatokat lehetséges igénybe venni. A sikeres pályázatokhoz mindenképpen szükséges egy pályázatíró partner. Mind a megbízót, mint a megbízottat különböző kötelezettségek terhelnek. A megbízó többek között köteles rendelkezésre bocsátani az információkat, amelyek a pályázat elkészítéséhez szükségesek, valamint biztosítani a pályázat elkészítéséhez és a benyújtásához szükséges pénzügyi erőforrásokat. Ezzel összhangban a megbízott a rendelkezésre bocsátott információkat bizalmasan kezeli, valamint a pályázatot az előírásoknak megfelelő formanyomtatványok felhasználásával és a pályázati kiírásnak megfelelően összeállítja.

A biomassza alapú fűtőmű engedélyezéséhez négyféle engedélyt szükséges beszerezni: a környezetvédelmi engedélyt, az építésügyi hatósági engedélyeket, a hálózati csatlakozási engedélyt és végül a távhőszolgáltatással kapcsolatos, a Magyar Energia Hivatal által kiadott

engedélyt. A beruházó a szilárd biomassa-alapanyagokat hasznosító fűtőművek létesítésének és működésének engedélyezése érdekében tehát négy önálló eljárást köteles megindítani négy különböző fórumon, melyből három közigazgatási szerv, egy pedig az illetékes hálózati engedélyes társaság, mindazonáltal az egyes eljárások több ponton kapcsolódnak, egyes eljárások a másik eljárás szükséges előzményei. Összefoglalva tehát ezeket az engedélyeket különböző hatóságok adják ki, beszerzésük pedig egy, az energiajogban ismeretes jogász segítségével a legegyszerűbb.

Fontos feladat továbbá a távhőhálózatra való csatlakozás költségeinek megbecsülése. Nemcsak a csatlakozás, hanem az egész beruházás költségeinek megtérülését is meg kell vizsgálni, ugyanis nagy jelentősége van annak, hogy a beruházás megvalósítása után hány évvel válik gazdaságossá a rendszer. Ezeket a feladatokat pénzügyi szakemberek végzik el.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy a csernelyi biomassa alapú fűtési rendszer megvalósítása összetett feladat, ezért rengeteg szakemberre van szükség, főleg, hogy ha arra gondolunk, hogy a dolgozatban nem vizsgált műszaki feladatok megtervezéséhez és megvalósításához (távhőhálózat, biomassa alapú fűtőmű megtervezése, megvalósítása) is szükség lesz mérnökökre és egyéb szakemberekre is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Szakkönyvek:

1. BÁNDI Gyula: Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása, Kjk-Kerszöv, Budapest, 2004
2. BÁNDI Gyula: Környezetjog, Osiris Kiadó, Budapest, 2006
3. BÁNDI Gyula: Környezetvédelmi kézikönyv, Kjk-Kerszöv, Budapest, 2002
4. BÍRÓ György (szerk.) Szerződési alaptípusok, Novotni Kiadó, Miskolc, 2003
5. BÍRÓ György (szerk.) Szerződési alaptípusok, Novotni Kiadó, Miskolc, 1997
6. BÜKI Gergely: Köztisztviselési Stratégiai Programok, Megújuló energiák hasznosítása, MTA, Budapest, 2010
7. CSÁK Csilla (szerk.): Agrárjog, Novotni Kiadó, Miskolc, 2010
8. CSÁK Csilla: Környezetjog I. kötet, Novotni Kiadó, Miskolc, 2008
9. DÖMSÖDI János (szerk.): Földhasználati és Területfelhasználási Fórum kiadványkötete, Székesfehérvár, 2003
10. FODOR László: Integratív környezetjog az Európai Unióban és Magyarországon, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2000
11. FODOR László: Környezetjog, Lícium Art Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., Debrecen, 2006
12. FODOR László: Környezetvédelem és regionalitás Magyarországon, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2001
13. LÁNG István: Környezetvédelmi Lexikon, Akadémiai Kiadó, 2002
14. SZILÁGYI János Ede: Az agrár és vidékfejlesztési támogatások új rendszere: 2007. Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Miskolc, University Press, Miskolc, Tomus: XXV/2. (2007)
15. SZILÁGYI János Ede (szerk.): Környezetjog II. kötet, Novotni Kiadó, Miskolc, 2010
16. PROF. DR. MAROSVÖLGYI Béla: Energetikai ültetvények létesítése és hasznosítása, Konferencia Kiadvány, Keszthely, 1998

Szakkikkek:

1. OLAJOS István: A haszonbérleti szabályozás árnyoldalai (Magyar Jog, 2001, 2. szám)
2. OLAJOS István – SZALONTAI Éva: Zsebszerződések a termőföld-tulajdonszerzés területén (Napi jogász, 2001, 7. szám)

3. OLAJOS István: A termőföldről szóló törvény változásai a kormányváltások következtében - gazdasági eredményesség és politikai öncélúság (Napi jogász – Cég és Jog, 2002. 10. 13.)
4. DR. GYURICZA Csaba - DR. ALEXA László: Fás szárú energianövények termesztésének lehetőségei Magyarországon I. (Agro Napló 2007/09)
5. ILIJIN Kinga: Biomassza: fából? (Szabad Föld 2009. 01. 21)
6. DINYA László: Biomassza alapú energiatermelés és fenntartható energiagazdálkodás (Magyar Tudomány 2010/08)
7. DR. GOCKLER Lajos: Fás szárú energiaültetvények a mezőgazdaságban (Mezőgazdasági Technika 2011. 01. 19)
8. NÉMETH I. Gergely: Biomasszában az erő (Zöld Ipar Magazin 2011. 01. 24)
9. SIPOS Mariann – VARGA Levente: Új kutatási irányok a hazai energiafűz-termesztésben (Agro Napló 2011/05)
10. FÜLÖP Ádám: Biomassza bevezető (Épületenergetika 2011. 05. 23)
11. GARAY Péter – KOZÁK Anita – MÉDER Zsombor – NYÁRS Levente – RADÓCZNÉ KOCSIS Teréz: A biomassza hasznosítása Magyarországon (Agro Napló 2010/07)

Egyéb könyvek:

1. A MAGYARORSZÁGI KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDŐ SZERVEZETEK ÁLLÁSFOGLALÁSA: A szilárd biomassza erőműi felhasználásának természet- és környezetvédelmi szempontjairól
2. ENERGIA KLUB: Megújuló alapú energiatermelő berendezések engedélyezési eljárása, kutatási jelentés, Budapest, 2010. május (készült a Dr. Lengyel Attila Ügyvédi Iroda bevonásával a Magyar Energia Hivatal megbízásából)
3. PAP Éva: Környezetbarát felhasználás avagy a megújuló energiaforrások általános jellemzése, az Európai Unióban és hazánkban betöltött szerepe, Budapest, 2003

Internetes források:

1. EUROPEAN PHOTOVOLTAIC INDUSTRY ASSOCIATION: Set for 2020 in: www.setfor2020.eu (letöltés dátuma 2011. július 28.)
2. NYÍREGYHÁZI FŐISKOLA KÖRNYEZETTUDOMÁNYI TANSZÉK: Megújuló energiák in: <http://www.ezermester.hu/articles/article.php?getarticle=520> (letöltés dátuma 2011. július 28.)

3. BIOENERGIA-MASSZA KFT.: A biomassza története in: http://www.bioenergia-massza.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=59 (letöltés dátuma 2011. augusztus 1.)
4. KAUTÉLA ZRT.: Energianövények in: http://www.energiacentrum.com/news/energianovenyek_energianad_energiafu_energiafuz_vagy_mas_energetikailag_hasznosithato_termesztett_kulturak.html (letöltés dátuma 2011. augusztus 11.)
5. BIOMASSZA ERŐMŰVEK EGYESÜLÉSE: Energiahordozók levegőszennyezése in: <http://www.biomasszaeromuvek.hu/kornyezetvedelem> (letöltés dátuma 2011. szeptember 18.)
6. DR. BARÓTFI István: A biomassza, mint alternatív energiaforrás in: <http://www.okotaj.hu/szamok/06/korny4.html> (letöltés dátuma 2011. szeptember 24.)
7. DR. TÓTH Péter - DR. BULLA Miklós: Energia és környezet in: gyorijegyzet.uw.hu (letöltés dátuma 2011 szeptember 24.)

Jogszabályok jegyzéke:

Európai Unió jogszabályok:

1. Az Európai Parlament és a Tanács 2008/16/EK irányelve a megújuló forrásokból előállított energia támogatásáról
2. Az Európai Parlament és a Tanács 2009/28/EK irányelve a megújuló energiák népszerűsítéséről
3. Az Európai Parlament és a Tanács 2009/28/EK irányelve a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról

Törvények:

1. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
2. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény
3. A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény
4. A környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
5. A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény
6. A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény
7. Az országos területrendezésről szóló 2003. évi XXVI. törvény
8. A távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény

9. A megújuló energia közlekedési célú felhasználásának előmozdításáról és a közlekedésben felhasznált energia üvegházhatású gázkibocsátásának csökkentéséről szóló 2010. évi CXVII. törvény

Rendeletek:

1. A távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról szóló 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelet
2. A környezeti hatásvizsgálati és egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII.25.) Korm. rendelet
3. A környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet
4. Az építésfelügyeleti hatóságok kijelöléséről és működési feltételeiről szóló 343/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet
5. A környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet
6. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az évelő, lágyszárú energiaültetvények telepítéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 71/2007. (VII.27.) FVM rendelet
7. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a rövid vágásfordulójú fás szárú energiaültetvények telepítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes feltételeiről szóló 72/2007. (VII. 27.) FVM rendelet
8. A Magyar Energia Hivatal igazgatási szolgáltatási mértékéről, valamint az igazgatási szolgáltatási és a felügyeleti díj fizetésének szabályairól szóló 91/2007. (XI. 20.) GKM rendelet
9. A területrendezési hatósági eljárásokról szóló 76/2009. (IV. 8.) Korm. rendelet
10. Az építésügyi hatósági eljárásokról és az építésügyi hatósági ellenőrzésről szóló 193/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet
11. A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet
12. A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet
13. Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalról és a területi mérésügyi és műszaki biztonsági hatóságokról szóló 320/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet

14. A Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal műszaki biztonsági, valamint hatáskörébe utalt építésügyi hatósági eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról szóló 20/2010. (XII. 31.) NGM rendelet